

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
ELEANOR SHARPSTON
της 19ης Δεκεμβρίου 2019¹

Υπόθεση C-831/18 P

**Ευρωπαϊκή Επιτροπή
κατά**

RQ

«Αίτηση αναιρέσεως – Άρθρο 11, στοιχείο α', και άρθρο 17 του πρωτοκόλλου (αριθ. 7) περί των προνομιών και ασυλιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Δημόσια διοίκηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Υπάλληλοι – Άρθρο 90, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 31, (Ευρατόμ) 11 – Γενικός Διευθυντής της OLAF – Απόφαση της Επιτροπής περί άρσεως της ασυλίας υπαλλήλου – Άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο α', του Χάρτη – Δικαίωμα ακροάσεως»

1. Η υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως, με την οποία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί την αναίρεση της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου στην υπόθεση RQ κατά Επιτροπής², εγείρει πλήθος σημαντικών ζητημάτων, σχετικών με το θεμελιώδες δικαίωμα ακροάσεως των υπαλλήλων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης προκειμένου να υπερασπισθούν τον εαυτό τους. Πρώτον, συνιστά η απόφαση περί άρσεως της ασυλίας υπαλλήλου της Ένωσης «πράξ[η] η οποία θίγει τα συμφέροντά του» υπό την έννοια του ΚΥΚ³; Δεύτερον, ποια είναι τα στοιχεία εκείνα που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την εκτίμηση του ζητήματος αν πρέπει να αρθεί η ασυλία υπαλλήλου σύμφωνα με το πρωτόκολλο (αριθ. 7) περί των προνομιών και ασυλιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: πρωτόκολλο αριθ. 7); Τρίτον, με ποιον τρόπο θα πρέπει να ερμηνευθεί το δικαίωμα ακροάσεως σε συνδυασμό με το δικαίωμα χρηστής διοίκησης που κατοχυρώνει το άρθρο 41, παράγραφος 2, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης);

Η νομοθεσία

Ο Χάρτης

2. Το άρθρο 41, παράγραφος 1, του Χάρτη κατοχυρώνει υπέρ κάθε προσώπου το δικαίωμα στην αμερόληπτη, δίκαιη και εντός ευλόγου προθεσμίας εξέταση των υποθέσεών του από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης. Το άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο α', ορίζει ότι το δικαίωμα χρηστής διοίκησης περιλαμβάνει «το δικαίωμα κάθε προσώπου σε προηγούμενη ακρόαση πριν να ληφθεί ατομικό μέτρο εις βάρος του».

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

² Απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 2018 (T-29/17, EU:T:2018:717, στο εξής: ανααιρεσιβαλλόμενη απόφαση).

³ Κανονισμός (ΕΟΚ) 31, (Ευρατόμ) 11 περί καθορισμού του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων και του καθεστώτος που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενεργείας (ΕΕ ειδ. έκδ. 01/001, σ. 19), όπως έχει τροποποιηθεί, πλέον πρόσφατα με τον κανονισμό (ΕΕ) 423/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014 (ΕΕ 2014, L 129, σ. 12, στο εξής: ΚΥΚ).

3. Το άρθρο 51, παράγραφος 1, ορίζει ότι οι διατάξεις του Χάρτη απευθύνονται, μεταξύ άλλων, στα θεσμικά όργανα της Ένωσης, τηρουμένης της αρχής της επικουρικότητας, καθώς και στα κράτη μέλη, μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης. Οι ανωτέρω οφείλουν να σέβονται τα δικαιώματα, να τηρούν τις αρχές και να προάγουν την εφαρμογή του Χάρτη, σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους.

4. Κατά το άρθρο 52, παράγραφος 1, κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων, όπως του δικαιώματος χρηστής διοίκησης, πρέπει να προβλέπεται από τον νόμο και να σέβεται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων. Τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, περιορισμοί επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων.

Το πρωτόκολλο (αριθ. 7) περί των προνομίων και ασυλιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

5. Οι διατάξεις που διέπουν τους υπαλλήλους (και το λοιπό προσωπικό) της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο V του πρωτοκόλλου αριθ. 7. Στο κεφάλαιο αυτό εντάσσεται και το άρθρο 11, στοιχείο α', το οποίο ορίζει ότι οι υπάλληλοι της Ένωσης απολαμβάνουν ετεροδικίας για πράξεις στις οποίες προέβησαν ενεργώντας υπό την επίσημη ιδιότητά τους.

6. Το άρθρο 17 (που εντάσσεται στο κεφάλαιο VII, το οποίο φέρει τον τίτλο «Γενικές διατάξεις») προβλέπει ότι τα προνόμια, οι ασυλίες και οι διευκολύνσεις παρέχονται, μεταξύ άλλων, στους υπαλλήλους και το λοιπό προσωπικό της Ένωσης αποκλειστικώς προς το συμφέρον της Ένωσης. Κατά το άρθρο 17, δεύτερο εδάφιο, τα θεσμικά όργανα της Ένωσης υποχρεούνται να άρουν την ασυλία που εχορηγήθη, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες κρίνουν ότι η άρση της ασυλίας δεν είναι αντίθετη προς τα συμφέροντα της Ένωσης.

7. Το άρθρο 18 επιβάλλει στα θεσμικά όργανα της Ένωσης να ενεργούν σε συνεννόηση με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών για την εφαρμογή του πρωτοκόλλου αριθ. 7.

Ο Κανονισμός Υπηρεσιακής Καταστάσεως

8. Το άρθρο 23 του ΚΥΚ προβλέπει ότι τα προνόμια και οι ασυλίες, των οποίων απολαμβάνουν οι υπάλληλοι, απονέμονται αποκλειστικά προς το συμφέρον της Ένωσης. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του πρωτοκόλλου αριθ. 7, οι ενδιαφερόμενοι δεν απαλλάσσονται ούτε από την εκπλήρωση των ατομικών τους υποχρεώσεων ούτε από την τήρηση των νόμων και των αστυνομικών διατάξεων που ισχύουν. Οποτεδήποτε αμφισβητούνται τα προνόμια και οι ασυλίες αυτές, ο ενδιαφερόμενος υπάλληλος πρέπει αμέσως να αναφέρει σχετικά στην αρμοδία για τους διορισμούς αρχή.

9. Το άρθρο 24 ορίζει ότι η Ένωση παρέχει βοήθεια στον υπάλληλο, ιδίως σε περίπτωση διώξεως των δραστών πράξεων που στρέφονται εναντίον αυτού, λόγω της ιδιότητάς του ή των καθηκόντων του.

10. Το άρθρο 90, παράγραφος 2, το οποίο περιλαμβάνεται στον τίτλο VII («Προσφυγές»), ορίζει ότι κάθε υπάλληλος δύναται να υποβάλει αίτημα κατά οιασδήποτε πράξεως η οποία θίγει τα συμφέροντά του.

11. Κατά το άρθρο 91, παράγραφος 1, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται για κάθε διαφορά μεταξύ υπαλλήλου και της Ένωσης περί της νομιμότητας ενός μέτρου που θίγει τον υπάλληλο αυτόν κατά την έννοια του άρθρου 90, παράγραφος 2.

Ο κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) 883/2013

12. Ο κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) 883/2013 σχετικά με τις έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF)⁴ θεσπίζει τους κανόνες διεξαγωγής των ερευνών για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης⁵. Για την καταπολέμηση της απάτης, της διαφθοράς και κάθε άλλης παράνομης δραστηριότητας εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, η Επιτροπή αναγνωρίζει στην OLAF πλήρη ανεξαρτησία κατά την άσκηση των ερευνητικών καθηκόντων της⁶. Κατά το άρθρο 17, παράγραφος 1, ο γενικός διευθυντής της OLAF διορίζεται από την Επιτροπή. Σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 3, ο γενικός διευθυντής, κατά την άσκηση των καθηκόντων του που αφορούν την έναρξη και διενέργεια ερευνών και τη σύνταξη εκθέσεων, είναι πλήρως ανεξάρτητος από –μεταξύ άλλων– οιαδήποτε κυβέρνηση ή οιοδήποτε θεσμικό όργανο. Εάν ο γενικός διευθυντής κρίνει ότι κάποιο μέτρο που έλαβε η Επιτροπή θέτει σε κίνδυνο την ανεξαρτησία του, οφείλει να ενημερώσει αμέσως την επιτροπή εποπτείας και να αποφασίσει αν θα προσφύγει κατά της Επιτροπής ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁷.

Τα πραγματικά περιστατικά

13. Τα πραγματικά περιστατικά συνοψίζονται στις σκέψεις 1 έως 6 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

14. Πρόκειται για τα ίδια πραγματικά περιστατικά τα οποία οδήγησαν στο σκάνδαλο που έγινε ευρέως γνωστό με την ονομασία «Dalligate»⁸. Τον Μάιο του 2012, η εταιρία Swedish Match (κατασκευάστρια προϊόντος καπνού γνωστού με την ονομασία «snus») υπέβαλε καταγγελία ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Swedish Match διατύπωσε σοβαρές κατηγορίες σχετικές με απόπειρες δωροδοκίας, στις οποίες εφέρετο εμπλεκόμενος ο Μαλτέζος επιχειρηματίας Silvio Zammit, ο οποίος –κατά την καταγγέλλουσα εταιρία– είχε τηλεφωνική συνδιάλεξη με τη γενική γραμματέα της ένωσης European Smokeless Tobacco Council (στο εξής: ESTOC). Η Swedish Match κατήγγειλε ότι, κατά τη διάρκεια της τηλεφωνικής αυτής συνδιάλεξης, ο S. Zammit ζήτησε την πληρωμή «πολύ υψηλού [χρηματικού] ποσού» σε αντάλλαγμα για την οργάνωση μιας συνάντησης με τον John Dalli, μέλος της Επιτροπής αρμόδιο για την υγεία και την προστασία των καταναλωτών (τον οποίον γνώριζε προσωπικά), με σκοπό, μέσω της προσωπικής του επιρροής στον Επίτροπο, να επηρεάσει, υπέρ της καπνοβιομηχανίας, ενδεχόμενη μελλοντική νομοθετική πρόταση.

15. Στις 25 Μαΐου 2012 η OLAF κίνησε διοικητική έρευνα, με στοιχεία αναφοράς OF/2012/0617, σχετικά με την εν λόγω καταγγελία. Η OLAF θεώρησε σκόπιμο, στο πλαίσιο της έρευνάς της, να ζητήσει από τη γενική γραμματέα της ESTOC να πραγματοποιήσει νέα τηλεφωνική συνδιάλεξη με τον S. Zammit προκειμένου να συγκεντρώσει συμπληρωματικά αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με την καταγγελλθείσα απόπειρα δωροδοκίας. Η γενική γραμματέας της ESTOC επιβεβαίωσε ότι ήταν στη διάθεση της OLAF για συνεργασία στην κατεύθυνση αυτή.

⁴ Κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) 883/2013 σχετικά με τις έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1073/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (Ευρατόμ) αριθ. 1074/1999 του Συμβουλίου (ΕΕ 2013, L 248, σ. 1).

⁵ Αιτιολογικές σκέψεις 1 έως 4.

⁶ Άρθρο 1· βλ., επίσης, αιτιολογική σκέψη 3.

⁷ Καθήκον της επιτροπής εποπτείας είναι να παρακολουθεί τακτικά την εκτέλεση των ερευνητικών καθηκόντων της OLAF, προκειμένου να ενισχύσει την ανεξαρτησία της τελευταίας κατά την ορθή άσκηση των αρμοδιοτήτων που της ανατίθενται δυνάμει του κανονισμού 883/2013 (άρθρο 15).

⁸ Ο John Dalli ορίστηκε Μέλος της Επιτροπής, εκπροσώπων τη Μάλτα, για το χρονικό διάστημα από τις 10 Φεβρουαρίου 2010 έως τις 31 Οκτωβρίου 2014. Υπηρέτησε στην Επιτροπή κατά την περίοδο της προεδρίας του José Manuel Durão Barroso (στο εξής: πρόεδρος Barroso). Στις 24 Δεκεμβρίου 2012 ο J. Dalli άσκησε προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου (ζητώντας την ακύρωση της προφορικής αποφάσεως την οποία φέρεται να έλαβε ο πρόεδρος Barroso, στις 16 Οκτωβρίου 2012, να τερματίσει την εντολή του J. Dalli ως μέλους της Επιτροπής). Η διαδικασία εκείνη κατέληξε με την έκδοση της αποφάσεως της 12ης Μαΐου 2015, Dalli κατά Επιτροπής (T-562/12, EU:T:2015:270). Τα πραγματικά περιστατικά, τα συναφή με την καταγγελλόμενη απόπειρα δωροδοκίας που αποσκοπούσε στο να επηρεάσει νομοθετική πρόταση της Επιτροπής για τη ρύθμιση της βιομηχανίας καπνού, προέκυψαν από τις ίδιες πηγές που οδήγησαν στην έρευνα η οποία με τη σειρά της αποτέλεσε αφορμή της παρούσας δίκης.

16. Στις 3 Ιουλίου 2012 η γενική γραμματέας της ESTOC επικοινωνήσε τηλεφωνικά με τον S. Zammit από τα γραφεία της OLAF και πραγματοποιήθηκε μεταξύ τους η δεύτερη συνδιάλεξη. Η τηλεφωνική αυτή συνδιάλεξη πραγματοποιήθηκε με τη συγκατάθεση και παρουσία του RQ, γενικού διευθυντή της OLAF. Επίσης, η OLAF κατέγραψε την εν λόγω συνδιάλεξη.

17. Στις 15 Οκτωβρίου 2012 η OLAF ενέκρινε την τελική έκθεση της έρευνάς της. Στην έκθεση αυτή παρατίθεται η τηλεφωνική συνδιάλεξη της 3ης Ιουλίου 2012 μεταξύ της γενικής γραμματέα της ESTOC και του S. Zammit.

18. Στις 13 Δεκεμβρίου 2012 ο J. Dalli υπέβαλε έγκληση από κοινού με δήλωση παράστασης πολιτικής αγωγής ενώπιον των βελγικών δικαστηρίων. Στην έγκλησή του αυτή, ο J. Dalli επικαλέστηκε την παράνομη υποκλοπή, εκ μέρους της OLAF, της τηλεφωνικής συνδιαλέξεως του S. Zammit της 3ης Ιουλίου 2012.

19. Στις 19 Μαρτίου 2013 οι βελγικές αρχές ζήτησαν από την Επιτροπή να επιτρέψει την πρόσβαση στα αρχεία που είχαν σχέση με τα πραγματικά περιστατικά τα οποία αποτελούσαν αντικείμενο της έρευνας και να απαλλάξει τους υπαλλήλους που συμμετείχαν στην εν λόγω έρευνα της OLAF από το καθήκον εχεμύθειας. Στις 21 Νοεμβρίου 2013 ο RQ, με την ιδιότητα του γενικού διευθυντή της OLAF, απάντησε καταφατικά ως προς την απαλλαγή από το καθήκον εχεμύθειας των μελών της ομάδας έρευνας και του προϊσταμένου μονάδας της.

20. Με έγγραφο της 21ης Νοεμβρίου 2014 και της 6ης Φεβρουαρίου 2015, αντίστοιχα, οι βελγικές αρχές απευθύνθηκαν στην Επιτροπή ζητώντας την άρση της ασυλίας των εμπλεκόμενων υπαλλήλων της OLAF (του RQ περιλαμβανομένου), στο πλαίσιο έρευνας με σκοπό να αποδειχθεί αν ενδεχομένως πραγματοποιήθηκε παράνομη υποκλοπή της τηλεφωνικής συνδιαλέξεως του S. Zammit της 3ης Ιουλίου 2012. Οι βελγικές αρχές σκόπευαν να εξετάσουν συναφώς τους υπαλλήλους της OLAF ως κατηγορουμένους.

21. Με έγγραφο της 19ης Δεκεμβρίου 2014 και της 3ης Μαρτίου 2015, η Επιτροπή ζήτησε την παροχή λεπτομερέστερων εξηγήσεων που θα της επέτρεπαν να αποφανθεί έχοντας πλήρη γνώση της υποθέσεως.

22. Κατά τον χρόνο που επιλήφθηκε της υποθέσεως η βελγική ομοσπονδιακή εισαγγελία, το αίτημα για άρση της ασυλίας είχε περιοριστεί στον RQ. Με έγγραφο της 23ης Ιουνίου 2015 (στο εξής: έγγραφο της 23ης Ιουνίου 2015), ο ομοσπονδιακός εισαγγελέας παρέθεσε ορισμένα στοιχεία τα οποία, κατ' αυτόν, συνιστούσαν ενδείξεις παράνομης υποκλοπής τηλεφωνικής συνδιαλέξεως.

23. Στις 2 Μαρτίου 2016 η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση C(2016) 1449 τελικό σχετικά με αίτηση άρσεως της ετεροδικίας του RQ (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση). Με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή ήρε εν μέρει την ετεροδικία του RQ, σύμφωνα με το άρθρο 17, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου αριθ. 7⁹. Η άρση αυτή αφορούσε περιοριστικά τους πραγματικούς ισχυρισμούς σχετικά με την υποκλοπή της μνημονευόμενης στο έγγραφο της 23ης Ιουνίου 2015 τηλεφωνικής συνδιαλέξεως. Η Επιτροπή απέρριψε την αίτηση των βελγικών αρχών περί άρσεως της ασυλίας του RQ σε σχέση με τους λοιπούς ισχυρισμούς.

24. Τον Μάρτιο και τον Απρίλιο του 2016 η Επιτροπή προέβη σε δηλώσεις στις οποίες επανέλαβε ότι ο RQ συνέχιζε να χαίρει της εμπιστοσύνης της και να απολαύει του τεκμηρίου αθωότητας. Επίσης, η Επιτροπή υπογράμμισε δημοσίως ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν επηρέαζε ούτε τη λειτουργία της OLAF ούτε το κύρος του RQ ως γενικού διευθυντή της. Την 1η Απριλίου 2016 η Επιτροπή αποδέχθηκε το αίτημα του RQ περί χορηγήσεως της προβλεπόμενης από το άρθρο 24 του ΚΥΚ αρωγής για την αμοιβή δικηγόρου.

9 Βλ. σημείο 6 των παρουσών προτάσεων.

25. Με έγγραφο της 12ης Απριλίου 2016, η βελγική ομοσπονδιακή εισαγγελία ζήτησε από την Επιτροπή να απαλλάξει τον RQ από το καθήκον εχεμύθειας, προκειμένου να δοθεί στις αρμόδιες εθνικές αρχές η δυνατότητα να τον εξετάσουν, αλλά και στον ίδιο το δικαίωμα ακροάσεως ως κατηγορουμένου στο πλαίσιο της εθνικής διαδικασίας. Η Επιτροπή έκανε δεκτό το εν λόγω αίτημα με έγγραφο της 28ης Απριλίου 2016.

26. Στις 10 Ιουνίου 2016 ο RQ υπέβαλε διοικητική ένσταση κατά της προσβαλλομένης αποφάσεως, βάσει του άρθρου 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ. Στις 5 Οκτωβρίου 2016 η ως άνω ένσταση απορρίφθηκε με την απόφαση Ares(2016) 5814495 της αρμόδιας για τους διορισμούς αρχής (ΑΔΑ) της Επιτροπής.

Η προσβαλλόμενη απόφαση

27. Στις αιτιολογικές σκέψεις 1 έως 8 της προσβαλλομένης αποφάσεως παρατίθενται τα πραγματικά περιστατικά που εξέθεταν οι βελγικές αρχές στην αίτησή τους για άρση της ασυλίας του RQ¹⁰.

28. Κατωτέρω συνοψίζεται η αιτιολογία την οποία παρέθεσε η Επιτροπή προς στήριξη της προσβαλλομένης αποφάσεως:

- Το άρθρο 17 του πρωτοκόλλου αριθ. 7 υποχρεώνει [την Επιτροπή] να βεβαιωθεί ότι η άρση της ασυλίας δεν θα είναι επιζήμια για τα συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, ειδικότερα, ότι δεν θα βλάψει την ανεξαρτησία και την καλή λειτουργία των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, πρόκειται για το μοναδικό ουσιαστικό κριτήριο για την απόρριψη αιτήσεως άρσεως της ασυλίας. Στην αντίθετη περίπτωση, η ασυλία πρέπει να αίρεται συστηματικά, καθόσον το πρωτόκολλο αριθ. 7 δεν επιτρέπει στα θεσμικά όργανα της Ένωσης να ασκούν έλεγχο όσον αφορά το βάσιμο ή τον δίκαιο χαρακτήρα της εθνικής δικαστικής διαδικασίας στην οποία ερείδεται η αίτηση¹¹.
- Προκειμένου να αποφανθεί [η Επιτροπή], έπρεπε να ληφθεί υπόψη το ιδιαιτέρως συγκεκριμένο νομικό πλαίσιο που διέπει τις έρευνες της OLAF σύμφωνα με τον κανονισμό 883/2013. Ο ενωσιακός νομοθέτης ανέθεσε στην OLAF τις εξουσίες διενέργειας ερευνών που η τελευταία (καίτοι υπαγόμενη στην Επιτροπή) ασκεί με πλήρη ανεξαρτησία, ακόμη και έναντι της ίδιας της Επιτροπής. Αυτό το ειδικό κανονιστικό πλαίσιο υποχρεώνει την Επιτροπή να βεβαιωθεί ότι, δεχόμενη μια αίτηση άρσεως της ασυλίας, δεν παρακωλύει την ανεξαρτησία και την καλή λειτουργία της OLAF ως οργανισμού της Ένωσης για την έρευνα κατά της απάτης¹².
- Η ασυλία του γενικού διευθυντή της OLAF θα μπορούσε να αρθεί μόνον εάν η Επιτροπή είχε ενημερωθεί, με επαρκή σαφήνεια και ακρίβεια, για τους λόγους για τους οποίους οι βελγικές αρχές θεωρούσαν ότι οι κατ' αυτού διατυπωθείσες κατηγορίες θα μπορούσαν, ενδεχομένως, να δικαιολογήσουν την εξέτασή του ως κατηγορουμένου. Διαφορετικά κάθε πρόσωπο, το οποίο αφορά μια έρευνα της OLAF θα μπορούσε, διατυπώνοντας προδήλως αβάσιμες κατηγορίες κατά του γενικού διευθυντή της OLAF, να επιτύχει την παράλυση της λειτουργίας του εν λόγω οργανισμού, γεγονός που θα ήταν αντίθετο προς τα συμφέροντα της Ένωσης¹³.
- Εν προκειμένω, όσον αφορά τις κατηγορίες περί παράνομων υποκλοπών τηλεφωνικών συνδιαλέξεων, η Επιτροπή θεώρησε ότι, κατόπιν του εγγράφου της 23ης Ιουνίου 2015, διέθετε πλέον πολύ σαφείς και ακριβείς ενδείξεις από τις οποίες προέκυπτε ότι οι βελγικές αρχές μπορούσαν εύλογα, και σε κάθε περίπτωση χωρίς να ενεργούν κατά τρόπο αυθαίρετο ή

10 Βλ. σημεία 13 έως 24 των παρούσων προτάσεων.

11 Αιτιολογική σκέψη 9.

12 Αιτιολογική σκέψη 10.

13 Αιτιολογική σκέψη 11.

καταχρηστικό, να θεωρήσουν ότι οι κατά του RQ διατυπωθείσες κατηγορίες δικαιολογούσαν τη συνέχιση της εις βάρος του ανακριτικής διαδικασίας. Στην περίπτωση αυτή, η απόρριψη του αιτήματος για άρση της ασυλίας του RQ θα αντέκειτο στην αρχή της καλόπιστης συνεργασίας με τις εθνικές αρχές. Επομένως η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να δεχθεί την αίτηση άρσεως της ασυλίας όσον αφορά τις εν λόγω κατηγορίες¹⁴.

- Εντούτοις, ο RQ δεν έπαυε να απολαύει του τεκμηρίου αθωότητας, η δε απόφαση για την άρση της ασυλίας του δεν ενείχε καμία κρίση ως προς το βάσιμο των εις βάρος του κατηγοριών ούτε ως προς τον δίκαιο χαρακτήρα της κινηθείσας εθνικής διαδικασίας¹⁵.
- Τέλος, ο RQ εδικαιούτο να ζητήσει από την Επιτροπή νομική αρωγή βάσει του άρθρου 24, πρώτο εδάφιο, του ΚΥΚ, για την κάλυψη των δικαστικών εξόδων και της δικηγορικής αμοιβής, στην περίπτωση που η διεξαχθείσα εις βάρος του ανάκριση από τις βελγικές αρχές θα κατέληγε σε διαδικασία που θα συνεπαγόταν δαπάνες¹⁶.

Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

29. Στις 17 Ιανουαρίου 2017 ο RQ άσκησε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως¹⁷. Προς στήριξη της προσφυγής του, ο RQ προέβαλε πέντε λόγους ακυρώσεως. Ειδικότερα, επικαλέστηκε: i) παράβαση του άρθρου 23 του ΚΥΚ και του άρθρου 17, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου αριθ. 7, καθώς και πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως ως προς την άρση της ετεροδικίας όσον αφορά τους υπαλλήλους· ii) παράβαση του άρθρου 24 του ΚΥΚ και του καθήκοντος μέριμνας· iii) παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως· iv) παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης· και v) προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας.

30. Αρχικά η Επιτροπή προέβαλε δύο ισχυρισμούς περί απαραδέκτου της προσφυγής του RQ. Πρώτον, η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι η άσκηση νέας προσφυγής αποκλειόταν λόγω της εκκρεμούς ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου υποθέσεως με αριθμό T-251/16¹⁸. Δεύτερον, η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν συνιστούσε βλαπτική για τον RQ πράξη. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, η Επιτροπή δήλωσε ότι παραιτείται από τον πρώτο λόγο απαραδέκτου της προσφυγής του RQ.

31. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε την προσβαλλόμενη απόφαση και καταδίκασε την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα. Με την αίτηση αναιρέσεως που άσκησε ενώπιον του Δικαστηρίου, η Επιτροπή αμφισβητεί την απόφαση αυτή.

Η αίτηση αναιρέσεως και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

32. Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

- να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση·

¹⁴ Αιτιολογική σκέψη 13.

¹⁵ Αιτιολογική σκέψη 14.

¹⁶ Αιτιολογική σκέψη 15.

¹⁷ Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 20 Μαΐου 2016, ο RQ άσκησε παράλληλη προσφυγή κατά της προσβαλλομένης αποφάσεως σύμφωνα με την ειδική διαδικασία του άρθρου 17, παράγραφος 3, του κανονισμού 883/2013, υπό την ιδιότητά του ως γενικού διευθυντή της OLAΕ. Προς στήριξη της εν λόγω προσφυγής προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση ενέχει πλάνη περί το δίκαιο, καθόσον θέτει υπό αμφισβήτηση την ανεξαρτησία του. Η υπόθεση αυτή (T-251/16) αναστέλλεται έως την ολοκλήρωση της παρούσας διαδικασίας. Επιπλέον, ο RQ υπέβαλε αίτηση ασφαλιστικών μέτρων (στην υπόθεση T-251/16 R), ζητώντας την αναστολή εκτελέσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως κατά το μέτρο που δι' αυτής ήρθη η ασυλία του. Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την εν λόγω αίτηση με διάταξη της 20ής Ιουλίου 2016.

¹⁸ Βλ. υποσημείωση 17 των παρούσων προτάσεων.

- να απορρίψει την προσφυγή του RQ, η οποία είχε ασκηθεί ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου με αίτημα την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως, και να αποφανθεί οριστικά επί της διαφοράς, ή, σε περίπτωση που το Δικαστήριο κρίνει ότι η διαφορά δεν είναι ώριμη προς εκδίκαση, να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου προκειμένου αυτό να αποφανθεί·
- να καταδικάσει τον RQ στα δικαστικά έξοδα της Επιτροπής όσον αφορά τόσο την πρωτοβάθμια διαδικασία όσο και την αναιρετική διαδικασία.

33. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ενέχει τα εξής νομικά σφάλματα. Πρώτον, το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένα έκρινε ότι η προσβαλλόμενη απόφαση συνιστά βλαπτική για τον RQ πράξη. Δεύτερον, το Γενικό Δικαστήριο έσφαλε καθόσον ερμήνευσε με υπερβολική ευρύτητα το δικαίωμα ακροάσεως, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο α', του Χάρτη. Τρίτον, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο όσον αφορά τον χαρακτηρισμό της συμπεριφοράς της Επιτροπής στην υπό κρίση υπόθεση.

Πρώτος λόγος αναιρέσεως: πλάνη περί το δίκαιο όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ, την έννοια της φράσεως «πράξ[η] η οποία θίγει τα συμφέροντά του» και του άρθρου 17 του πρωτοκόλλου αριθ. 7

34. Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως η Επιτροπή αμφισβητεί την κρίση του Γενικού Δικαστηρίου (στις σκέψεις 36 έως 45 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως) ότι η προσβαλλόμενη απόφαση συνιστά βλαπτική για τον RQ πράξη.

Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

35. Καταρχάς, το Γενικό Δικαστήριο υπενθύμισε ότι «[...] συνιστούν βλαπτικές για έναν υπάλληλο πράξεις τα μέτρα που παράγουν υποχρεωτικά έννομα αποτελέσματα τα οποία μπορούν να επηρεάσουν απευθείας και άμεσα τα συμφέροντα του ενδιαφερομένου, μεταβάλλοντας ουσιωδώς τη νομική του κατάσταση»¹⁹. Το πρωτόκολλο αριθ. 7 δημιουργεί ένα ατομικό δικαίωμα υπέρ των ενδιαφερομένων, του οποίου ο σεβασμός εξασφαλίζεται από το σύστημα δικαστικής προστασίας που καθιερώνει η Συνθήκη. Η προβλεπόμενη από το άρθρο 11 του πρωτοκόλλου αριθ. 7 ετεροδικία προστατεύει τους μονίμους και μη μονίμους υπαλλήλους των θεσμικών οργάνων της Ένωσης από διώξεις εκ μέρους των αρχών των κρατών μελών για πράξεις στις οποίες προέβησαν υπό την επίσημη ιδιότητά τους. Συνεπώς, μια απόφαση περί άρσεως της ετεροδικίας μονίμου ή μη μονίμου υπαλλήλου μεταβάλλει τη νομική του κατάσταση. Εκ του γεγονότος της καταργήσεως αυτής της προστασίας, τον υπαγάγει εκ νέου στο κοινό δίκαιο των κρατών μελών και, με τον τρόπο αυτόν, τον εκθέτει, χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε εκτελεστική διάταξη, σε μέτρα, ιδίως, κρατήσεως και δικαστικής διώξεως του²⁰.

36. Η επαφιεμένη στις εθνικές αρχές διακριτική ευχέρεια, μετά την άρση της ετεροδικίας, ως προς τη συνέχιση ή την παύση της διώξεως που ασκήθηκε κατά μονίμου ή μη μονίμου υπαλλήλου δεν ασκεί επιρροή ως προς το ζήτημα αν η νομική κατάστασή του επηρεάζεται άμεσα. Επομένως, η απόφαση με την οποία η Επιτροπή ήρε την ετεροδικία του RQ συνιστά βλαπτική γι' αυτόν πράξη²¹.

¹⁹ Σκέψη 36 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

²⁰ Σκέψεις 36 έως 38 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

²¹ Σκέψεις 39 και 40 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

37. Εν συνεχεία, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε όλα τα επιχειρήματα που προέβαλε η Επιτροπή προς αμφισβήτηση του συμπεράσματος αυτού. Πρώτον, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα της Επιτροπής ότι η απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Humblet κατά Βελγικού Δημοσίου²², η οποία αφορούσε την απαλλαγή των μονίμων ή μη μονίμων υπαλλήλων της Ένωσης από κάθε εθνικό φόρο επί των αποδοχών, μισθών και λοιπών αμοιβών [που κατέβαλλε η τότε Ανωτάτη Αρχή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (στο εξής: ΕΚΑΧ)], δεν επιβεβαιώνει ότι ένας υπάλληλος της Ένωσης μπορεί να προσβάλει δικαστικά την απόφαση με την οποία το θεσμικό όργανο ήρε την ετεροδικία του. Δεύτερον, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε νόμω αβάσιμο το επιχείρημα της Επιτροπής ότι η προγενέστερη απόφασή του στην υπόθεση Mote κατά Κοινοβουλίου²³ δεν είναι δυνατόν να εφαρμοστεί κατ' αναλογία, για τον λόγο ότι η υπόθεση εκείνη αφορούσε τα προνόμια και τις ασυλίες ενός μέλους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και όχι ενός υπαλλήλου. Τρίτον, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι η απόφαση του πρώην Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης στην υπόθεση A και G κατά Επιτροπής²⁴ δεν θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη, για τον λόγο ότι η απόφαση εκείνη δεν έχει επικυρωθεί από το Γενικό Δικαστήριο ή από το Δικαστήριο²⁵.

38. Συνεπώς, και για τους λόγους αυτούς, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την ένσταση απαραδέκτου της Επιτροπής²⁶.

Τα επιχειρήματα των διαδίκων

39. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο ως προς τα ακόλουθα σημεία. Δεν υφίσταται πάγια νομολογία όσον αφορά το ζήτημα αν η απόφαση περί άρσεως της ασυλίας υπαλλήλου σύμφωνα με το πρωτόκολλο αριθ. 7 συνιστά βλαπτική γι' αυτόν πράξη. Δεν μπορεί να θεωρηθεί δεδομένη η εκ μέρους του Δικαστηρίου εφαρμογή του σκεπτικού μιας παλαιάς υπόθεσης, όπως της υπόθεσης Humblet κατά Βελγικού Δημοσίου²⁷, διακριτής από την υπόθεση του RQ, κατά την ερμηνεία των άρθρων 90 και 91 του ΚΥΚ. Οι κανόνες του άρθρου 9 του πρωτοκόλλου αριθ. 7, οι οποίοι έχουν εφαρμογή στα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, παρέχουν, κατ' ουσίαν, προστασία ισχυρότερη και περισσότερο προσωπικού χαρακτήρα από εκείνη που παρέχεται στους υπαλλήλους όπως ο RQ. Επομένως, οι αποφάσεις που μνημονεύονται στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, οι οποίες αφορούν τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, δεν είναι λυσιτελείς. Εξάλλου, κακώς το Γενικό Δικαστήριο βάσισε την κρίση του σε απόφαση του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης η οποία δεν είναι αμετάκλητη, καθόσον δεν επικυρώθηκε από απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου ή του Δικαστηρίου.

40. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η κρίση του Γενικού Δικαστηρίου στηρίζεται σε εσφαλμένη κατανόηση του δικαιώματος ετεροδικίας ως ατομικού, καθώς και σε εσφαλμένη ερμηνεία του γράμματος του άρθρου 11 του πρωτοκόλλου αριθ. 7. Από το γράμμα της εν λόγω διατάξεως προκύπτει ότι η ετεροδικία δεν αποτελεί ατομικό δικαίωμα του εκάστοτε ενδιαφερομένου υπαλλήλου. Σε περίπτωση άρσεως της ασυλίας υπαλλήλου σύμφωνα με το άρθρο 17 του πρωτοκόλλου αριθ. 7, η κατάστασή του μόνον έμμεσα επηρεάζεται: πραγματική επίδραση στη νομική κατάσταση του υπαλλήλου έχει μόνον η ενδεχόμενη καταδίκη. Η ασυλία αποσκοπεί στην αποφυγή της παρακωλύσεως της καλής λειτουργίας και της ανεξαρτησίας της Ένωσης. Πράξη «βλαπτική» για την κατάσταση του υπαλλήλου συνιστά η πράξη εκείνη που παράγει υποχρεωτικά έννομα αποτελέσματα, τα οποία επηρεάζουν απευθείας και άμεσα τα συμφέροντα του ενδιαφερομένου, μεταβάλλοντας τη νομική του κατάσταση. Συνήθη πρακτική της Επιτροπής αποτελεί η συστηματική άρση της ασυλίας, προκειμένου να μην παρακωλύονται οι εθνικές διαδικασίες. Με την πρακτική αυτή, η Επιτροπή επιδιώκει την τήρηση της

22 Απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1960 (6/60-IMM, EU:C:1960:48).

23 Απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2008 (T-345/05, EU:T:2008:440).

24 Απόφαση της 13ης Ιανουαρίου 2010 (F-124/05 και F-96/06, EU:F:2010:2).

25 Σκέψεις 42 έως 44 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

26 Σκέψη 45 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

27 Απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1960 (6/60-IMM, EU:C:1960:48).

αρχής της καλόπιστης συνεργασίας. Για την προστασία του ενδιαφερομένου υπαλλήλου έχουν εφαρμογή οι συνήθεις ασφαλιστικές δικλείδες, όπως το τεκμήριο της αθωότητας, τα δικαιώματα άμυνας και οι συνήθεις δικονομικές εγγυήσεις. Στο μέτρο που ο υπάλληλος θεωρεί αναγκαία τη δικαστική του προστασία, η προσήκουσα διαδικασία είναι να προσφύγει κατά του κύρους της επίδικης αποφάσεως εντός του πλαισίου της εθνικής διαδικασίας, το δε εθνικό δικαστήριο να υποβάλλει στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ.

41. Ο RQ υποστηρίζει ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως της Επιτροπής θα πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος, άλλως ως αβάσιμος.

42. Σκοπός της αιτήσεως αναιρέσεως δεν είναι η παράθεση των ιδίων λόγων και επιχειρημάτων που έχουν ήδη προβληθεί πρωτοδίκως. Εντούτοις, στην αίτησή της αναιρέσεως η Επιτροπή απλώς επαναλαμβάνει τα επιχειρήματα που προέβαλε και πρωτοδίκως. Κατά συνέπεια, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως θα πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος.

43. Επικουρικά, είναι εσφαλμένος ο ισχυρισμός της Επιτροπής ότι η άρση της ασυλίας δεν μεταβάλλει τη νομική κατάσταση του υπαλλήλου. Πριν από την άρση, ο υπάλληλος –κατά νόμον και εν τοις πράγμασι– τυγχάνει προστασίας από κάθε εθνική διαδικασία. Μετά την άρση της ασυλίας, η προστασία αυτή καταλύεται. Το γεγονός ότι η υπόθεση Humblet κατά Βελγικού Δημοσίου²⁸ ανέκυψε στο πλαίσιο της εφαρμογής του Πρωτοκόλλου περί των Προνομίων και Ασυλιών της ΕΚΑΧ δεν συνεπάγεται ότι αποκλείεται η εφαρμογή της αποφάσεως εκείνης στην υπό κρίση υπόθεση. Ομοίως, δεν έπεται ότι αποκλείεται η κατ' αναλογίαν εφαρμογή της αποφάσεως Mote κατά Κοινοβουλίου²⁹. Η απόφαση στην υπόθεση A και G κατά Επιτροπής³⁰ αποτελεί νομολογιακό προηγούμενο. Η Επιτροπή δεν άσκησε αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως εκείνης, η οποία επομένως κατέστη αμετάκλητη.

Εκτίμηση

44. Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, η Επιτροπή αμφισβητεί την εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου ερμηνεία των άρθρων 90, παράγραφος 2, και 91, παράγραφος 1, του ΚΥΚ. Υπέπεσε όντως το Γενικό Δικαστήριο σε πλάνη περί το δίκαιο κατά την ερμηνεία του άρθρου 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ, ιδίως δε της έννοιας της φράσεως «[...] πράξεως η οποία θίγει τα συμφέροντά του», και επομένως εσφαλμένα έκρινε παραδεκτή την προσφυγή του RQ;

45. Σε αμφότερα τα άρθρα 90, παράγραφος 2, και 91, παράγραφος 1, του ΚΥΚ γίνεται χρήση της εκφράσεως αυτής. Δεν θα εξετάσω ξεχωριστά την τελευταία αυτή διάταξη: η πρότασή μου όσον αφορά το άρθρο 90, παράγραφος 2, θα πρέπει να θεωρηθεί ως έχουσα εφαρμογή και όσον αφορά το άρθρο 91, παράγραφος 1, του ΚΥΚ.

46. Καταρχάς, θα εξετάσω την ένσταση απαραδέκτου που προβάλλει ο RQ.

47. Ορθώς ο RQ εκθέτει ότι δεν αποτελεί σκοπό της αιτήσεως αναιρέσεως κατά αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου η απλή επανάληψη και εκ νέου παράθεση των ιδίων λόγων που προβλήθηκαν και πρωτοδίκως³¹. Ωστόσο, εφόσον ο αναιρεσείων αμφισβητεί την εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου ερμηνεία ή εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, τα νομικά επιχειρήματα που εξετάστηκαν πρωτοδίκως μπορούν να αποτελέσουν εκ νέου αντικείμενο συζητήσεως στο πλαίσιο της αναιρετικής δίκης.

28 Απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1960 (6/60-IMM, EU:C:1960:48).

29 Απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2008 (T-345/05, EU:T:2008:440).

30 Απόφαση της 13ης Ιανουαρίου 2010 (F-124/05 και F-96/06, EU:F:2010:2).

31 Απόφαση της 12ης Σεπτεμβρίου 2006, Reynolds Tobacco κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-131/03 P, EU:C:2006:541, σκέψεις 49 και 50 και εκεί μνημονεύομενη νομολογία).

48. Με την αίτησή της αναιρέσεως, η Επιτροπή αμφισβητεί την εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου ερμηνεία και εφαρμογή των αρχών που συνάγονται από τη νομολογία του Δικαστηρίου, καθώς και από εκείνη του πρώην Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης. Η Επιτροπή εγείρει επίσης ζητήματα όσον αφορά την εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου ερμηνεία των άρθρων 11, στοιχείο α', και 17 του πρωτοκόλλου αριθ. 7. Συνεπώς, η Επιτροπή βάλλει σαφώς κατά του σκεπτικού της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στο δε Δικαστήριο απόκειται η εξέταση των ισχυρισμών της.

49. Θεωρώ επομένως απορριπτέα την ένσταση απαραδέκτου που προβάλλει ο RQ.

50. Επί της ουσίας, θεωρώ κοινό τόπο ότι η προσβαλλόμενη απόφαση συνιστά «πράξη[η]» υπό την έννοια του άρθρου 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ. Τα έννομα αποτελέσματα της εν λόγω αποφάσεως ήταν η μερική άρση της ασυλίας του RQ όσον αφορά την ποινική του δίωξη από τις εθνικές αρχές ενώπιον των βελγικών δικαστηρίων για πράξεις φερόμενες ως αξιόποινες, ασυλία την οποία άλλως θα απολάμβανε δυνάμει του άρθρου 11, στοιχείο α', του πρωτοκόλλου αριθ. 7. Ως εκ τούτου, η προσβαλλόμενη απόφαση συνιστά πράξη η οποία παρήγαγε έννομα αποτελέσματα για τρίτους (ήτοι για τις βελγικές αρχές), καθόσον τους παρείχε τη δυνατότητα να συνεχίσουν τη διαδικασία κατά του RQ. Επομένως, τα αποτελέσματα της αποφάσεως αυτής εκτείνονται πέραν των εσωτερικών λειτουργιών της Επιτροπής.

51. Η ουσία της διαφοράς μεταξύ των διαδίκων έγκειται στο εάν η προσβαλλόμενη απόφαση θίγει τα συμφέροντα του RQ υπό την έννοια του άρθρου 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ.

52. Το σημείο αφετηρίας της αναλύσεως υπαγορεύεται από την πάγια νομολογία, κατά την οποία είναι αναγκαία η εξέταση του γράμματος, του σκοπού, του συγκεκριμένου και του πλαισίου του άρθρου 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ³². Το σύννηθες νόημα της φράσεως «θίγει τα συμφέροντά του» στην καθημερινή γλώσσα είναι ότι θα πρέπει να μπορεί να καταδειχθεί ότι η προσβαλλόμενη πράξη μεταβάλλει τη νομική κατάσταση του ενδιαφερομένου υπαλλήλου κατά τρόπο βλαπτικό.

53. Θεωρώ επομένως απορριπτέο τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι θα πρέπει να ληφθεί υπόψη μόνον το εάν η προσβαλλόμενη απόφαση είναι επιζήμια για τη λειτουργία της ίδιας της Ένωσης. Σκοπός του άρθρου 90 είναι να δοθεί στους υπαλλήλους η δυνατότητα προσφυγής κατά αιτιολογημένων αποφάσεων που τους θίγουν. Το άρθρο 90, παράγραφος 1, ορίζει ότι ο υπάλληλος δύναται να ζητήσει από την αρμόδια για διορισμούς αρχή να λάβει απόφαση περί *αυτού*. Ο όρος «αυτού» υποδεικνύει ότι ο ίδιος ο υπάλληλος αποτελεί το αντικείμενο της επίδικης αποφάσεως. Εν συνεχεία, το άρθρο 90, παράγραφος 2, παρέχει στον υπάλληλο το δικαίωμα να υποβάλλει αίτημα κατά μιας τέτοιας αποφάσεως, ακριβώς για τον λόγο ότι ο ενδιαφερόμενος (ήτοι ο υπάλληλος) θίγεται από τις έννομες συνέπειες της πράξεως. Θα πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι, κατά το άρθρο 90, παράγραφοι 1 και 2, του ΚΥΚ, η παράλειψη της αρμόδιας για τους διορισμούς αρχής να απαντήσει στο αίτημα εντός της τασσόμενης προθεσμίας θεωρείται ότι συνιστά σιωπηρή απορριπτική απόφαση, η οποία δίνει πλέον στον ενδιαφερόμενο υπάλληλο τη δυνατότητα να προσφύγει κατά της *παραλείψεως* της αρμόδιας για τους διορισμούς αρχής να λάβει απόφαση δεκτική προσφυγής. Σε κάθε περίπτωση, το κυρίως ζητούμενο είναι να δοθεί στον *ενδιαφερόμενο* για την όποια πράξη (ή παράλειψη) της αρχής *υπάλληλο* να ασκήσει προσφυγή. Επομένως, η ερμηνεία που προτείνεται από την Επιτροπή δεν είναι δυνατόν να ευσταθεί.

54. Φρονώ ότι υφίσταται αναγκαία συνάφεια μεταξύ της ετεροδικίας που θεσπίζει το άρθρο 11, στοιχείο α', του πρωτοκόλλου αριθ. 7 και των καθηκόντων του υπαλλήλου ως μέλους του προσωπικού της Ένωσης. Η διάταξη αυτή ρητώς αναφέρεται στις πράξεις στις οποίες προέβησαν οι υπάλληλοι της Ένωσης ενεργώντας υπό την επίσημη ιδιότητά τους. Τούτο διότι το πεδίο εφαρμογής της εν λόγω ετεροδικίας δεν εκτείνεται μέχρι του σημείου να καλύπτει τους υπαλλήλους όταν ενεργούν ως απλοί ιδιώτες.

³² Απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2012, Probst (C-119/12, EU:C:2012:748, σκέψη 20).

55. Οι εθνικές αρχές που διενεργούν ποινική έρευνα, στην οποία εμπλέκεται υπάλληλος της Ένωσης, ή επιδιώκουν τη λήψη περαιτέρω μέτρων σε συνέχεια μιας τέτοιας έρευνας, οφείλουν να ζητήσουν την άρση της ασυλίας του υπαλλήλου και να αναμείνουν την έκδοση αποφάσεως που θα κάνει δεκτό το αίτημά τους. Ελλείψει τέτοιας αποφάσεως, οι ως άνω αρχές δεν δύνανται να συνεχίσουν τη διαδικασία κατά του ενδιαφερομένου υπαλλήλου. Επομένως, οι συνέπειες της αποφάσεως που αίρει την ασυλία μεταβάλλουν την κατάσταση του υπαλλήλου και μάλιστα δραματικά. Πριν από την άρση, είναι αδύνατη η κίνηση ποινικής διαδικασίας κατά του ενδιαφερομένου υπαλλήλου για τυχόν αξιόποινες πράξεις που του αποδίδονται. Μετά την άρση, ωστόσο, είναι δυνατή η ποινική δίωξη του υπαλλήλου κατά τις διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας.

56. Το να υποστηριχθεί ότι η άρση της ετεροδικίας δεν μεταβάλλει τη νομική κατάσταση του ενδιαφερομένου υπαλλήλου θα ήταν προσποιητό. Απεναντίας: η αλλαγή που προκύπτει είναι ουσιώδης και οι βλαπτικές για τον εν λόγω υπάλληλο συνέπειες σοβαρές. Αν μη τι άλλο, πλέον θα είναι υποκείμενος σε ποινική έρευνα, από την οποία θα απαλλασσόταν σε διαφορετική περίπτωση. Δυννητικά, μπορεί να αντιμετωπίσει την απαγγελία ποινικής κατηγορίας, καθώς και το ενδεχόμενο προσωρινής κράτησης.

57. Η Επιτροπή επικαλείται το γράμμα του άρθρου 17 του πρωτοκόλλου αριθ. 7 προκειμένου να υποστηρίξει ότι το προνόμιο της ετεροδικίας δεν παρέχεται στους υπαλλήλους ως ατομικό τους δικαίωμα, υπενθυμίζει δε ότι το άρθρο 17, δεύτερο εδάφιο, ορίζει τις προϋποθέσεις άρσεως της ασυλίας που παρέχει το άρθρο 11, στοιχείο α', του πρωτοκόλλου αριθ. 7. Συγχέει έτσι η Επιτροπή δύο διακριτά μεταξύ τους ζητήματα. Το αν επιβάλλεται η άρση της ασυλίας αποτελεί ξεχωριστό και διαφορετικό ζήτημα από το εάν η προσβαλλόμενη απόφαση θίγει τα συμφέροντα του ενδιαφερομένου υπαλλήλου υπό την έννοια του άρθρου 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ. Το άρθρο 90, παράγραφος 2, αφορά τη φύση της πράξεως κατά της οποίας προτίθεται ο υπάλληλος να προσφύγει, όχι την εκτίμηση της ορθότητας ή μη της αποφάσεως καθεαυτήν.

58. Εν προκειμένω, το καίριο σημείο είναι ότι το άρθρο 11, στοιχείο α', του πρωτοκόλλου αριθ. 7 παρέχει το άμεσο προνόμιο της ετεροδικίας στους υπαλλήλους της Ένωσης όταν αυτοί ενεργούν υπό την επίσημη ιδιότητά τους. Η απόφαση περί άρσεως, ή καταλύσεως, του εν λόγω προνομίου παράγει σημαντικές βλαπτικές συνέπειες για τον ενδιαφερόμενο υπάλληλο και, ως εκ τούτου, είναι δυνατή η προσφυγή κατά της αποφάσεως αυτής σύμφωνα με το άρθρο 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ.

59. Για να διαπιστωθεί αν η προσβαλλόμενη πράξη παράγει δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα, πρέπει να εξετάζεται η ουσία της και να εκτιμώνται τα αποτελέσματά της με γνώμονα αντικειμενικά κριτήρια, όπως το περιεχόμενό της, λαμβανομένων ενδεχομένως υπόψη του πλαισίου εντός του οποίου εκδόθηκε και των εξουσιών του θεσμικού οργάνου που την εξέδωσε³³.

60. Εν προκειμένω, η προσβαλλόμενη απόφαση παράγει δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα τόσο για τον RQ όσο και για τις εθνικές αρχές. Τα αποτελέσματα για τον RQ είναι προφανή. Η ετεροδικία της οποίας απολάμβανε κατά το άρθρο 11, στοιχείο α', του πρωτοκόλλου αριθ. 7 καταλύεται. Εξίσου προφανή είναι και τα έννομα αποτελέσματα για τις βελγικές αρχές. Ελλείψει της προσβαλλομένης αποφάσεως, οι εν λόγω αρχές δεν θα είχαν τη δυνατότητα να ασκήσουν ποινική δίωξη κατά του RQ. Μετά την έκδοση της αποφάσεως αυτής, οι εθνικές αρχές δεν κωλύονται πλέον από την ετεροδικία του RQ³⁴.

33 Απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 2018, Βέλγιο κατά Επιτροπής (C-16/16 P, EU:C:2018:79, σκέψη 32 και εκεί μνημονεύομενη νομολογία).

34 Βλ. σημείο 55 των παρούσων προτάσεων.

61. Επομένως, θεωρώ απορριπτέο τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι η προσβαλλόμενη απόφαση συνιστά απλώς προπαρασκευαστική πράξη η οποία δεν μεταβάλλει τη νομική κατάσταση του ενδιαφερομένου υπάλληλου. Δεδομένου ότι ο RQ δεν απολάμβανε πλέον του προνομίου της (πλήρους) ετεροδικίας που προβλέπεται από το πρωτόκολλο αριθ. 7, οι έννομες συνέπειες που παράγει η εν λόγω απόφαση τον επηρεάζουν απευθείας και άμεσα.

62. Το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται από την ανάλυση της νομολογίας στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 42 έως 44 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

63. Στις σκέψεις αυτές, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε καταρχάς την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Humblet κατά Βελγικού Δημοσίου³⁵. Ο J.-E. Humblet ήταν Βέλγος υπήκοος, απασχολούμενος στο Λουξεμβούργο ως υπάλληλος της ΕΚΑΧ. Από άποψη φορολογίας εισοδήματος, εθεωρείτο κάτοικος Βελγίου (όπου επίσης διατηρούσε κατοικία), χώρα στην οποία αποκτούσε εισόδημα η σύζυγός του. Το εισόδημα της κ. Humblet δηλώθηκε στο Βέλγιο όπου και υπέκειτο σε φόρο επ' ονόματι του συζύγου της, ως αρχηγού του νοικοκυριού, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις του εθνικού δικαίου. Κατόπιν, οι βελγικές αρχές μετέβαλαν την παλαιότερη πρακτική τους και απαίτησαν από τον J.-E. Humblet να δηλώνει και το εισόδημά του από τον μισθό που ελάμβανε ως υπάλληλος της ΕΚΑΧ, ο οποίος απαλλασσόταν από τη φορολόγηση σύμφωνα με το πρωτόκολλο περί των προνομίων και ασυλιών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) (στο εξής: πρωτόκολλο περί προνομίων της ΕΚΑΧ). Οι εθνικές αρχές εξέδωσαν πράξεις επιβολής πρόσθετων φόρων σε βάρος του J.-E. Humblet για τα επίμαχα φορολογικά έτη, κατά των οποίων αυτός προσέφυγε. Με βάση τα οριζόμενα στο άρθρο 16 του πρωτοκόλλου περί προνομίων της ΕΚΑΧ, ο J.-E. Humblet θεώρησε ότι είχε το δικαίωμα να προσφύγει ενώπιον του Δικαστηρίου.

64. Η Επιτροπή υποστήριξε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ότι η απόφαση στην υπόθεση Humblet κατά Βελγικού Δημοσίου³⁶ δεν επιβεβαιώνει ότι ένας υπάλληλος της Ένωσης μπορεί να προσβάλει δικαστικά την απόφαση με την οποία το θεσμικό όργανο ήρε την ετεροδικία του. Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε το επιχείρημα αυτό και άντλησε κατευθυντήριες γραμμές από την απόφαση εκείνη.

65. Φρονώ ότι το σκεπτικό της ανωτέρω αποφάσεως του Δικαστηρίου, όσον αφορά τα ζητήματα αρμοδιότητας και διαδικασίας, παρέχει πράγματι λυσιτελείς ενδείξεις και όσον αφορά την υπόθεση του RQ. Στην υπόθεση εκείνη, το Δικαστήριο έκρινε ότι, μολονότι δεν ήταν αρμόδιο να ακυρώσει νομοθετικά ή διοικητικά μέτρα κράτους μέλους, εντούτοις το ζήτημα που είχε ανακύψει ενέπιπτε στην αρμοδιότητά του, καθόσον αφορούσε την ερμηνεία και εφαρμογή του πρωτοκόλλου περί προνομίων της ΕΚΑΧ, και ειδικότερα του άρθρου 11, στοιχείο β', αυτού. Το Δικαστήριο προέβη με την απόφασή του στις εξής διαπιστώσεις, οι οποίες είναι ιδιαίτερα λυσιτελείς εν προκειμένω.

«Παρέχοντας το δικαίωμα προσφυγής βάσει του άρθρου 16 του πρωτοκόλλου [περί προνομίων της ΕΚΑΧ], οι συντάκτες του πρωτοκόλλου [αυτού] σαφώς απέβλεπαν στην εξασφάλιση της συμμόρφωσης με τις περί προνομίων και ασυλιών διατάξεις που αυτό προβλέπει, προς το συμφέρον όχι μόνον της Κοινότητας και των θεσμικών της οργάνων, αλλά και των προσώπων στα οποία παρέχονται τα εν λόγω προνόμια και οι ασυλίες, καθώς και, από την άλλη πλευρά, προς το συμφέρον των κρατών μελών και των διοικητικών αρχών τους, που θα πρέπει να προστατεύονται έναντι του κινδύνου μιας υπέρμετρα ευρείας ερμηνείας των εν λόγω προνομίων και ασυλιών.

[...]

35 Απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1960 (6/60-IMM, EU:C:1960:48).

36 Απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1960 (6/60-IMM, EU:C:1960:48).

Μολονότι τα προνόμια και οι ασυλίες παρέχονται “αποκλειστικώς προς το συμφέρον της Κοινότητας”, δεν θα πρέπει να λησμονείται ότι παρέχονται ρητώς “στους υπαλλήλους των θεσμικών οργάνων της Κοινότητας”.

Το γεγονός ότι τα προνόμια, οι ασυλίες και οι διευκολύνσεις παρέχονται προς το δημόσιο συμφέρον της Κοινότητας ασφαλώς δικαιολογεί την παροχή στην Ανωτάτη Αρχή της εξουσίας να προσδιορίζει τις κατηγορίες των υπαλλήλων για τους οποίους εφαρμόζονται (άρθρο 12) ή την άρση αυτών εφόσον είναι αναγκαίο (άρθρο 13, δεύτερο εδάφιο), πλην όμως δεν συνεπάγεται ότι τα εν λόγω προνόμια παρέχονται στην Κοινότητα και όχι ευθέως στους υπαλλήλους της. Εξάλλου, η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται σαφώς από το γράμμα των προαναφερθεισών διατάξεων.»³⁷

66. Είναι βεβαίως γεγονός ότι το γράμμα του άρθρου 16 του πρωτοκόλλου περί προνομίων της ΕΚΑΧ δεν αντιστοιχεί σε εκείνο του άρθρου 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ. Τούτου λεχθέντος, ήταν άραγε ορθή η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου να εφαρμόσει κατ’ αναλογία το σκεπτικό της αποφάσεως Humblet κατά Βελγικού Δημοσίου³⁸ στην υπόθεση του RQ;

67. Κατά τη γνώμη μου, η απάντηση είναι θετική.

68. Από την απόφαση στην υπόθεση Humblet κατά Βελγικού Δημοσίου³⁹, το Γενικό Δικαστήριο άντλησε το συμπέρασμα ότι, μολονότι οι υπάλληλοι απολαύουν του προνομίου της ετεροδικίας κατά την άσκηση των καθηκόντων τους (που θεωρείται ταυτόσημη με την ενέργεια προς το δημόσιο συμφέρον της Ένωσης καθεαυτήν), τούτο δεν συνεπάγεται κατ’ ανάγκην ότι τα προνόμια και οι ασυλίες παρέχονται στην Ένωση ως οντότητα, και όχι απευθείας στον ίδιο τον υπάλληλο. Στη βάση αυτή, καθίσταται κατόπιν αναγκαίο να κριθεί αν η επίμαχη πράξη είναι βλαπτική για τον ενδιαφερόμενο υπάλληλο.

69. Το επιχείρημα της Επιτροπής ότι, με το να μην επαναλάβει το γράμμα του άρθρου 16 του πρωτοκόλλου περί προνομίων της ΕΚΑΧ στον ΚΥΚ, ο νομοθέτης θέλησε να αποκλείσει το ενδεχόμενο να ασκήσουν οι υπάλληλοι τέτοιες προσφυγές δεν είναι πειστικό.

70. Ο τίτλος VII του ΚΥΚ τιτλοφορείται «Προσφυγές». Με τις διατάξεις του τίτλου αυτού, ο νομοθέτης θέσπισε υπέρ των υπαλλήλων μια πλήρη και ολοκληρωμένη διαδικασία προσφυγής κατά των αποφάσεων που τους αφορούν. Δεδομένου ότι με τις εν λόγω διατάξεις θεσπίζεται συγκεκριμένη διαδικασία προσφυγής, φαίνεται, κατά τη γνώμη μου, περισσότερο βάσιμο το αντίθετο επιχείρημα, ήτοι ότι ο νομοθέτης δεν έκρινε αναγκαίο να επαναλάβει το γράμμα του άρθρου 16 του πρωτοκόλλου περί προνομίων της ΕΚΑΧ προκειμένου να θεσπίσει το αναγκαίο δικαίωμα προσφυγής. Καταλήγω, επομένως, ότι το σχετικό επιχείρημα της Επιτροπής δεν μπορεί να ευδοκιμήσει.

71. Η Επιτροπή αμφισβητεί εν συνεχεία την εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου επίκληση των αποφάσεων Mote κατά Κοινοβουλίου⁴⁰ και Gollnisch κατά Κοινοβουλίου⁴¹. Το Γενικό Δικαστήριο επικαλέστηκε την τελευταία αυτή απόφαση προς στήριξη της διαπιστώσεως ότι τα προβλεπόμενα από το πρωτόκολλο αριθ. 7 προνόμια και οι ασυλίες δημιουργούν ένα ατομικό δικαίωμα υπέρ του ενδιαφερομένου. Ενώ επικαλέστηκε την πρώτη προς στήριξη της διαπιστώσεως (που βρίσκει έρεισμα στην απόφαση Humblet κατά Βελγικού Δημοσίου)⁴² ότι τα προνόμια και οι ασυλίες παρέχονται απευθείας στους υπαλλήλους.

37 Απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1960, Humblet κατά Βελγικού Δημοσίου (6/60-IMM, EU:C:1960:48, σ. 570, η υπογράμμιση δική μου).

38 Απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1960 (6/60-IMM, EU:C:1960:48).

39 Απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1960 (6/60-IMM, EU:C:1960:48).

40 Απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2008 (T-345/05, EU:T:2008:440).

41 Απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 2013 (T-346/11 και T-347/11, EU:T:2013:23).

42 Απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1960 (6/60 IMM, EU:C:1960:48).

72. Αμφότερες οι ως άνω υποθέσεις αφορούσαν τα προνόμια και τις ασυλίες των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τα οποία διέπονται από τα άρθρα 7 έως 9 του κεφαλαίου III του πρωτοκόλλου αριθ. 7. Το γράμμα των διατάξεων αυτών δεν ταυτίζεται με εκείνο του άρθρου 11, στοιχείο α', το οποίο ορίζει τους κανόνες που διέπουν τους υπαλλήλους της Ένωσης. Αυτό δεν προκαλεί απορία: ο ρόλος των μεν διαφέρει πολύ από τον ρόλο των δε. Ωστόσο, το επίδικο εν προκειμένω ζήτημα δεν είναι η φύση της ασυλίας του ενδιαφερομένου. Επομένως, δεν συντρέχει λόγος συγκρίσεως της κατάστασης των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με την αντίστοιχη των υπαλλήλων. Το ζήτημα είναι μάλλον αν ο ΚΥΚ παρέχει στον εκάστοτε υπάλληλο της Ένωσης το δικαίωμα προσφυγής στην περίπτωση άρσεως της ασυλίας του. Στο πλαίσιο αυτό, και έχοντας υπόψη το προεκτεθέν συμπέρασμά μου ότι η προσβαλλόμενη απόφαση πράγματι παράγει ευθείες και άμεσες έννομες συνέπειες για τον RQ, φρονώ ότι το Γενικό Δικαστήριο ορθώς εφάρμοσε κατ' αναλογίαν το σκεπτικό των αποφάσεων Mote κατά Κοινοβουλίου⁴³ και Gollnisch κατά Κοινοβουλίου⁴⁴.

73. Τέλος, η Επιτροπή αμφισβητεί την εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου επίκληση της –χαρακτηριζόμενης από την Επιτροπή ως «μεμονωμένης»– αποφάσεως του πρώην Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης στην υπόθεση A και G κατά Επιτροπής⁴⁵.

74. Η απόφαση εκείνη αφορούσε μία εκ των πλειόνων δικαστικών διαφορών που ανέκυψαν συνεπεία του σκανδάλου Edith Cresson, πρώην μέλους της Επιτροπής, και ειδικότερα δύο προσφυγές που ασκήθηκαν κατά της Επιτροπής από τον πρώην προϊστάμενο του ιδιαίτερου γραφείου της E. Cresson. Λόγω της ιδιάζουσας σημασίας της υποθέσεως, επιλήφθηκε η ολομέλεια του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης. Ως εκ τούτου, μου φαίνεται ανάρμοστη η προσπάθεια της Επιτροπής να παρουσιάσει την απόφαση εκείνη ως άνευ σημασίας και παντελώς αλυσιτελή. Στη σκέψη 230 της αποφάσεως A και G κατά Επιτροπής⁴⁶, το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης επανέλαβε τις διαπιστώσεις που διαλαμβάνονται στις αποφάσεις Humblet κατά Βελγικού Δημοσίου⁴⁷ και Mote κατά Κοινοβουλίου⁴⁸, ήτοι ότι οι αποφάσεις περί άρσεως της προβλεπόμενης από το άρθρο 11, στοιχείο α', του πρωτοκόλλου αριθ. 7 ασυλίας αφορούν άμεσα τους υπαλλήλους. Επομένως, το σκεπτικό της αποφάσεως A και G κατά Επιτροπής⁴⁹ είναι προδήλως συναφές με την υπό κρίση υπόθεση.

75. Βεβαίως, το παρόν Δικαστήριο δεν δεσμεύεται από την απόφαση εκείνη, καθόσον δεν επιβάλλεται συγκεκριμένος τρόπος ερμηνείας του ΚΥΚ. Από την άλλη, όμως, δεν υπάρχει και λόγος για τον οποίο το Γενικό Δικαστήριο ή το Δικαστήριο να μην μπορούν να εφαρμόσουν το σκεπτικό της αποφάσεως A και G κατά Επιτροπής⁵⁰ του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης.

76. Τέλος, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι αποκλείεται να χρησιμοποιηθεί η δυνατότητα που παρέχει η διάταξη του άρθρου 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ. Κατά την Επιτροπή, η προσήκουσα διαδικασία είναι για τον μεν υπάλληλο η άσκηση προσφυγής κατά της αποφάσεως περί άρσεως της ασυλίας του στο πλαίσιο της εθνικής ποινικής διαδικασίας, για τον δε εθνικό δικαστή η υποβολή προδικαστικών ερωτημάτων στο Δικαστήριο σχετικά με το κύρος του εν λόγω μέτρου, κατά τη διαδικασία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ.

77. Φρονώ ότι οι προκείμενοι ισχυρισμοί της Επιτροπής είναι μη πειστικοί και εσφαλμένοι.

43 Απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2008 (T-345/05, EU:T:2008:440).

44 Απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 2013 (T-346/11 και T-347/11, EU:T:2013:23).

45 Απόφαση της 13ης Ιανουαρίου 2010 (F-124/05 και F-96/06, EU:F:2010:2).

46 Απόφαση της 13ης Ιανουαρίου 2010 (F-124/05 και F-96/06, EU:F:2010:2).

47 Απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1960 (6/60-IMM, EU:C:1960:48).

48 Απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2008 (T-345/05, EU:T:2008:440).

49 Απόφαση της 13ης Ιανουαρίου 2010 (F-124/05 και F-96/06, EU:F:2010:2).

50 Απόφαση της 13ης Ιανουαρίου 2010 (F-124/05 και F-96/06, EU:F:2010:2).

78. Πρώτον, η νομολογία παγίως δέχεται ότι προδικαστική παραπομπή προς εκτίμηση του κύρους πράξεως χωρεί μόνον στην περίπτωση νομικά δεσμευτικών πράξεων της Ένωσης⁵¹. Η Επιτροπή, λοιπόν, προβάλλει δύο αμοιβαίως αποκλειόμενα επιχειρήματα. Αφενός υποστηρίζει ότι η προσβαλλόμενη πράξη δεν παράγει υποχρεωτικά έννομα αποτελέσματα που επηρεάζουν απευθείας και άμεσα τον ενδιαφερόμενο υπάλληλο και, επομένως, αυτός δεν δύναται να επικαλεστεί το άρθρο 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ. Αφετέρου υποστηρίζει ότι για την εκτίμηση του κύρους της ίδιας αυτής πράξεως θα μπορούσε να κινηθεί η διαδικασία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, γεγονός που προϋποθέτει ότι η πράξη πράγματι παράγει υποχρεωτικά έννομα αποτελέσματα, κατά των οποίων ενδέχεται να επιθυμεί να προσφύγει ο ενδιαφερόμενος υπάλληλος.

79. Δεύτερον, ακόμη και αν ήταν δυνατόν να αγνοηθεί η εγγενής αντίφαση στην επιχειρηματολογία της Επιτροπής, η διαδικασία της προδικαστικής παραπομπής δεν θα παρείχε πάντοτε πλήρη προστασία, για τον λόγο ότι η παραπομπή ενδέχεται, ανάλογα με την εκάστοτε εθνική διαδικασία, να μην είναι πιθανή, ούτε καν δυνατή⁵². Υπενθυμίζεται εξάλλου ότι, μολονότι ο διάδικος έχει τη δυνατότητα να ζητήσει από τον εθνικό δικαστή την υποβολή προδικαστικών ερωτημάτων στο Δικαστήριο κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, εντούτοις το αίτημα αυτό δεν δεσμεύει τον εθνικό δικαστή.

80. Τρίτον, αποκλειστικός σκοπός της διαδικασίας της προδικαστικής παραπομπής είναι η παροχή βοήθειας στον εθνικό δικαστή οσάκις είναι αναγκαία η διατύπωση κυριαρχικής κρίσης επί της ερμηνείας ή του κύρους του δικαίου της Ένωσης, προκειμένου ο εθνικός δικαστής να αποφανθεί για την ενώπιόν του υπόθεση. Ωστόσο, σε εκείνο το χρονικό σημείο κατά το οποίο η απόφαση περί άρσεως της ασυλίας παράγει τα αποτελέσματά της (καθιστώντας δυνατή την έναρξη της ποινικής έρευνας στην οποία εμπλέκεται ο υπάλληλος της Ένωσης), θεωρώ μάλλον απίθανο να υφίσταται εκκρεμής διαδικασία ενώπιον εθνικού δικαστηρίου, στο πλαίσιο της οποίας θα ήταν δυνατή η υποβολή αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως. Μόνο σε μεταγενέστερο διαδικαστικό στάδιο, εάν και όταν η ποινική δίωξη, στο πλαίσιο της οποίας ο υπάλληλος έχει θέση κατηγορουμένου, αχθεί ενώπιον του δικαστηρίου, θα έχει πλέον ο ενδιαφερόμενος υπάλληλος τη δυνατότητα να ζητήσει την υποβολή στο Δικαστήριο προδικαστικών ερωτημάτων σχετικών με το κύρος της αποφάσεως περί άρσεως της ασυλίας του. Στο στάδιο αυτό, δεν θεωρώ απίθανο το ενδεχόμενο να κρίνει ο εθνικός δικαστής ότι *δεν είναι πλέον αναγκαία* η παραπομπή προκειμένου να αποφανθεί επί της κατηγορίας στην ποινική δίκη την οποία ήδη διευθύνει.

81. Για όλους τους ανωτέρω λόγους, θεωρώ αβάσιμο τον πρώτο λόγο αναιρέσεως της Επιτροπής.

Δεύτερος λόγος αναιρέσεως: εσφαλμένη ερμηνεία του άρθρου 41, παράγραφος 2, στοιχείο α', του Χάρτη και εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του άρθρου 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ

82. Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, ο οποίος προβάλλεται επικουρικώς, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη καθόσον έκρινε ότι, με την παράλειψή της να σταθμίσει, πριν από τη λήψη της αποφάσεως περί άρσεως της ασυλίας, τα συμφέροντα του RQ με την επιθυμία των εθνικών αρχών να διασφαλίσουν τη μυστικότητα της ανακρίσεως, η Επιτροπή προσέβαλε το δικαίωμα ακροάσεως του RQ.

51 Απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 1987, Foto-Frost (314/85, EU:C:1987:452, σκέψεις 14 και 16).

52 Βλ. π.χ., προτάσεις του γενικού εισαγγελέα F.G. Jacobs στην υπόθεση Unión de Pequeños Agricultores κατά Συμβουλίου (C-50/00 P, EU:C:2002:197, σημεία 61 έως 65).

Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

83. Τα κρίσιμα χωρία της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου έχουν ως εξής:

«[...] κατά γενικό κανόνα, η μη ακρόαση του ενδιαφερομένου πριν από την άρση της ασυλίας του είναι ικανή να διασφαλίσει τη μυστικότητα της ανακρίσεως.

Εντούτοις, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι, εάν, σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, μια εθνική αρχή αντιτίθεται στη γνωστοποίηση στον ενδιαφερόμενο της ακριβούς και πλήρους αιτιολογίας στην οποία θεμελιώνεται η αίτηση άρσεως της ασυλίας, επικαλούμενη λόγους αναγόμενους στη μυστικότητα της ανακρίσεως, η Επιτροπή οφείλει, σε συνεργασία με τις εθνικές αρχές, σύμφωνα με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας, να εφαρμόσει μέτρα που σκοπούν στον συμβιβασμό μεταξύ, αφενός, της εύλογης ανάγκης προστασίας της μυστικότητας της ανακρίσεως και, αφετέρου, της ανάγκης διασφάλισης επαρκούς προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του πολίτη, όπως το δικαίωμα ακροάσεως [...]

Πράγματι, δεδομένου ότι η Επιτροπή υποχρεούται να σέβεται το δικαίωμα ακροάσεως όταν εκδίδει βλαπτική πράξη, οφείλει να διερωτηθεί με τη μεγαλύτερη δυνατή προσοχή ως προς τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να συμβιβάσει τον σεβασμό του εν λόγω δικαιώματος του ενδιαφερομένου με τους θεμιτούς λόγους τους οποίους επικαλούνται οι εθνικές αρχές. Αυτή η στάθμιση επιτρέπει να διασφαλιστούν τόσο η προστασία των δικαιωμάτων τα οποία η έννομη τάξη της Ένωσης απονέμει στους μονίμους ή μη μονίμους υπαλλήλους της Ένωσης και, συνακόλουθα, τα συμφέροντα της Ένωσης, σύμφωνα με το άρθρο 17, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου αριθ. 7, όσο και η αποτελεσματική και ομαλή διεξαγωγή των εθνικών ποινικών διαδικασιών, τηρουμένης της αρχής της καλόπιστης συνεργασίας.»⁵³

Τα επιχειρήματα των διαδίκων

84. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, καθόσον έκρινε ότι η Επιτροπή όφειλε να προβεί σε στάθμιση προκειμένου να διασφαλίσει την αναλογικότητα της αποφάσεως περί άρσεως ή μη της ασυλίας του υπαλλήλου. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο έσφαλε καθόσον έκρινε ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη τα συμφέροντα του RQ στο πλαίσιο της εν λόγω σταθμίσεως. Η απαίτηση να προβαίνει η Επιτροπή σε μια στάθμιση αυτού του είδους θα συνιστούσε παραβίαση της αρχής της καλόπιστης συνεργασίας, την οποία κατοχυρώνει το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ. Κατά πάγια πρακτική, η Επιτροπή σέβεται τους εθνικούς κανόνες που επιβάλλουν την απόλυτη μυστικότητα της ανακρίσεως, γι' αυτό και αίρει την ασυλία χωρίς προηγούμενη ακρόαση του ενδιαφερομένου υπαλλήλου.

85. Ο RQ υποστηρίζει ότι ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως είναι απαράδεκτος, διότι η Επιτροπή απλώς επαναλαμβάνει τα επιχειρήματα που προέβαλε πρωτοδίκως. Επικουρικώς, ο RQ υποστηρίζει ότι ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Εκτίμηση

86. Οι λόγοι για τους οποίους θεωρώ απορριπτέα την ένσταση απαραδέκτου που προβάλλει ο RQ όσον αφορά τον πρώτο λόγο αναιρέσεως έχουν εφαρμογή και όσον αφορά τον δεύτερο λόγο⁵⁴. Καταλήγω, επομένως, ότι ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως της Επιτροπής είναι παραδεκτός.

⁵³ Βλ. αντιστοίχως σκέψεις 65 έως 67 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

⁵⁴ Βλ. σημεία 44 έως 49 των παρουσών προτάσεων.

87. Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως η Επιτροπή αμφισβητεί την εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου ερμηνεία, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, της σχέσεως μεταξύ του δικαιώματος ακροάσεως, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο α', του Χάρτη, και της αρχής της καλόπιστης συνεργασίας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ. Θα εξετάσω καταρχάς το άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο α', του Χάρτη.

88. Η επεξηγηματική σημείωση για το άρθρο 41⁵⁵ επιβεβαιώνει ότι η εν λόγω διάταξη «βασίζεται στην ύπαρξη της Ένωσης ως κοινότητας δικαίου τα χαρακτηριστικά της οποίας αναπτύχθηκαν από τη νομολογία στην οποία κατοχυρώνεται μεταξύ άλλων η χρηστή διοίκηση ως γενική αρχή δικαίου»⁵⁶. Επομένως, γενικές αρχές όπως το δικαίωμα ακροάσεως και τα δικαιώματα άμυνας αποτελούν τη βάση του άρθρου 41, παράγραφοι 1 και 2.

89. Όσον αφορά το δικαίωμα ακροάσεως, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας συνιστά θεμελιώδη αρχή του δικαίου της Ένωσης. Το δικαίωμα αυτό κατοχυρώνεται σήμερα με τα άρθρα 47 και 48 του Χάρτη, τα οποία εγγυώνται τον σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας και του δικαιώματος για δίκαιη δίκη στο πλαίσιο κάθε δικαστικής διαδικασίας. Το Δικαστήριο έχει, επίσης, τονίσει τη σημασία του δικαιώματος ακροάσεως και το ευρύτατο περιεχόμενό του στην έννομη τάξη της Ένωσης: το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το δικαίωμα αυτό εφαρμόζεται σε *κάθε* διαδικασία δυνάμενη να καταλήξει στην έκδοση βλαπτικής για τον ενδιαφερόμενο πράξεως⁵⁷.

90. Στο άρθρο 41, παράγραφος 2, του Χάρτη περιγράφονται (ενδεικτικά) τρεις πτυχές του δικαιώματος χρηστής διοίκησης: α) το δικαίωμα κάθε προσώπου σε προηγούμενη ακρόαση πριν να ληφθεί ατομικό μέτρο εις βάρος του· β) το δικαίωμα κάθε προσώπου να έχει πρόσβαση στον φάκελό του, τηρουμένων των νομίμων συμφερόντων της εμπιστευτικότητας και του επαγγελματικού και επιχειρηματικού απορρήτου· και γ) η υποχρέωση της Διοίκησης να αιτιολογεί τις αποφάσεις της. Οι τρεις ως άνω περιγραφόμενες πτυχές είναι προφανώς αλληλένδετες. Σε περίπτωση που επίκειται η έκδοση αποφάσεως βλαπτικής για ορισμένο πρόσωπο, στο πρόσωπο αυτό πρέπει να δοθεί η δυνατότητα να προβάλει τα επιχειρήματά του. Προς τον σκοπό αυτόν, θα πρέπει να του δοθεί πλήρης πρόσβαση στον οικείο φάκελο, εξαιρουμένων εκείνων των στοιχείων του φακέλου για τα οποία μπορεί *νομίμως* να γίνει επίκληση της εμπιστευτικότητας ή του απορρήτου. Η δε Διοίκηση οφείλει να γνωστοποιεί την αιτιολογία της αποφάσεώς της, έτσι ώστε το θιγόμενο από αυτήν πρόσωπο να μπορεί να εκτιμήσει την επάρκεια ή μη του σκεπτικού της Διοίκησης και να αποφασίσει αν θα ζητήσει από τον αρμόδιο δικαστή τον έλεγχο της αποφάσεως αυτής.

91. Ο σεβασμός του εν λόγω δικαιώματος επιβάλλεται ακόμη και όταν η εφαρμοστέα ρύθμιση δεν προβλέπει ρητώς την τήρηση μιας τέτοιας διατυπώσεως. Όπως έχει διευκρινίσει το Δικαστήριο σε άλλο πλαίσιο, το εν λόγω δικαίωμα διασφαλίζει σε κάθε πρόσωπο τη δυνατότητα να γνωστοποιεί λυσιτελώς και αποτελεσματικώς την άποψή του, κατά τη διάρκεια διοικητικής διαδικασίας και πριν από την έκδοση οποιασδήποτε αποφάσεως δυνάμενης να επηρεάσει δυσμενώς τα συμφέροντά του. Το εν λόγω δικαίωμα συνεπάγεται, επίσης, την υποχρέωση της Διοίκησης να μελετά με τη δέουσα προσοχή τις παρατηρήσεις που υπέβαλε ο ενδιαφερόμενος, εξετάζοντας με επιμέλεια και αμεροληψία όλα τα συναφή στοιχεία της οικείας υποθέσεως και αιτιολογώντας εμπεριστατωμένως την απόφασή της. Η υποχρέωση αρκούντως εξειδικευμένης και συγκεκριμένης αιτιολογήσεως της αποφάσεως ώστε να παρέχεται στον ενδιαφερόμενο η δυνατότητα να κατανοήσει τους λόγους απορρίψεως της αιτήσεώς του αποτελεί, συνεπώς, αναγκαίο συμπλήρωμα της αρχής του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας⁵⁸.

55 Οι επεξηγηματικές σημειώσεις για τον Χάρτη περιλαμβάνονται στις Επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (ΕΕ 2007, C 303, σ. 17).

56 Στην επεξηγηματική σημείωση γίνεται μνεία, μεταξύ άλλων, της αποφάσεως της 18ης Οκτωβρίου 1989, Orkem κατά Επιτροπής (374/87, ΕΥ:C:1989:387· βλ., όσον αφορά το δικαίωμα ακροάσεως, σκέψη 25 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Όσον αφορά τη γενική εμβέλεια του καθήκοντος αρωγής και της αρχής της χρηστής διοικήσεως, βλ. απόφαση της 31ης Μαρτίου 1992, Burban κατά Κοινοβουλίου (C-255/90 P, ΕΥ:C:1992:153, σκέψη 7 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

57 Απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2012, M. (C-277/11, ΕΥ:C:2012:744, σκέψεις 81 έως 85 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

58 Απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2012, M. (C-277/11, ΕΥ:C:2012:744, σκέψεις 86 έως 88 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

92. Η Επιτροπή διευκρίνισε ότι η τρέχουσα πρακτική της στηρίζεται στην παραδοχή ότι η απόφαση περί άρσεως της ασυλίας του υπαλλήλου δεν συνιστά βλαπτική γι' αυτόν πράξη. Κατά τα φαινόμενα, η διαδικασία εκδόσεως μιας τέτοιας αποφάσεως είναι η εξής. Η απόφαση λαμβάνεται από ένα μέλος της Επιτροπής με τη σύμφωνη γνώμη του Προέδρου. Για όλες τις αποφάσεις αυτού του είδους, την ευθύνη έχει το Σώμα των Επιτρόπων. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, δεν υπάρχει συστηματική πρόβλεψη που να δίνει στον ενδιαφερόμενο τη δυνατότητα ακροάσεως πριν από την έκδοση της αποφάσεως περί άρσεως της ασυλίας του. Εάν οι αρμόδιες εθνικές αρχές επικαλεστούν τη μυστικότητα της ανακρίσεως και ζητήσουν από την Επιτροπή να μην ενημερώσει τον ενδιαφερόμενο υπάλληλο ότι έχουν υποβάλει αίτηση περί άρσεως της ασυλίας του, το αίτημά τους αυτό γίνεται κατά κανόνα δεκτό από την Επιτροπή. Εάν δεν υποβληθεί τέτοιο αίτημα, ναι μεν η Επιτροπή ενημερώνει τον υπάλληλο ότι αίρεται η ασυλία του, χωρίς όμως να ακούσει τις απόψεις του σχετικά με το εάν θα έπρεπε η ασυλία του να διατηρηθεί εν ισχύ.

93. Στο πλαίσιο της εξέτασης του πρώτου λόγου αναιρέσεως, κατέληξα στο συμπέρασμα ότι η προσβαλλόμενη απόφαση *συνιστά* μέτρο βλαπτικό για τον RQ. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι η παραδοχή επί της οποίας στηρίζεται η πρακτική της Επιτροπής είναι εσφαλμένη.

94. Το άρθρο 41, παράγραφος 1, του Χάρτη κατοχυρώνει υπέρ «κάθε [προσώπου]» το δικαίωμα «στην αμερόληπτη, δίκαιη και εντός ευλόγου προθεσμίας εξέταση των υποθέσεων του από τα θεσμικά [...] όργανα [...] της Ένωσης». Επομένως, οι υπάλληλοι των θεσμικών οργάνων της Ένωσης μπορούν να επικαλεστούν το δικαίωμα χρηστής διοίκησης όπως και οποιοσδήποτε άλλος. Στην περίπτωση του RQ, το θεμελιώδες αυτό δικαίωμα συνέχεται αναγκαίως με το δικαίωμα σε προηγούμενη ακρόαση, σύμφωνα με το άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο α', του Χάρτη, πριν από τη λήψη της προσβαλλομένης αποφάσεως από την Επιτροπή. Φρονώ επομένως ότι το Γενικό Δικαστήριο ορθώς έκρινε ότι η Επιτροπή είχε την υποχρέωση να σεβαστεί τα δικαιώματα άμυνας του RQ.

95. Προέβη η Επιτροπή στη στάθμιση της προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων του RQ με το αίτημα για τήρηση της μυστικότητας της ανακρίσεως; Με άλλα λόγια, προέβη σε εκτίμηση περί του αν τηρείται η αρχή της αναλογικότητας, όπως επιβάλλει το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη;

96. Κατά το άρθρο 52, παράγραφος 1, επιτρέπεται η επιβολή περιορισμών στα δικαιώματα και στις ελευθερίες που αναγνωρίζει ο Χάρτης, υπό την προϋπόθεση ότι οι περιορισμοί αυτοί προβλέπονται από τον νόμο, σέβονται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών και ότι, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε σκοπούς γενικού συμφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων⁵⁹.

97. Εν προκειμένω, ο σκοπός δημοσίου, ή γενικού, συμφέροντος ανάγεται στην ποινική έρευνα που διεξάγεται από τις βελγικές αρχές. Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε η διαδικασία αυτή προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο⁶⁰. Κατά συνέπεια, εμπίπτει αναμφίβολα στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών και εκφεύγει σαφώς των εξουσιών της Επιτροπής.

98. Στην υπό κρίση υπόθεση, ο επιβληθείς περιορισμός έγκειται στην αποστέρηση του υπαλλήλου από το δικαίωμά του ακροάσεως. Στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε αν η Επιτροπή προέβη σε εκτίμηση περί του αν τηρείται η αρχή της αναλογικότητας, σύμφωνα με το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, πριν προβεί σε άρση της ασυλίας του RQ. Το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η Επιτροπή δεν προέβη σε στάθμιση των επιπτώσεων που θα είχε για τον RQ η παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του, έναντι των όποιων πλεονεκτημάτων προέκυπταν από την αποδοχή του αιτήματος των εθνικών αρχών για τήρηση της μυστικότητας της ανακρίσεως.

⁵⁹ Βλ. προτάσεις του αποβιώσαντος και προσφιλούς μου συναδέλφου και φίλου, γενικού εισαγγελέα Υ. Bot, στην υπόθεση ZZ (C-300/11, EU:C:2012:563, σημείο 65).

⁶⁰ Το Γενικό Δικαστήριο περιγράφει το οικείο εθνικό νομικό πλαίσιο στις σκέψεις 61 και 62 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

99. Η κρίση αυτή του Γενικού Δικαστηρίου είναι βεβαίως ορθή. Από την περιγραφή –εκ μέρους της ίδιας της Επιτροπής– της πρακτικής που ακολουθείται στις περιπτώσεις υποβολής αιτήματος περί άρσεως της ασυλίας καθίσταται σαφές ότι η Επιτροπή *κατά κανόνα* παραλείπει να παραχωρήσει στον ενδιαφερόμενο υπάλληλο ακρόαση, πριν λάβει απόφαση επί του αιτήματος αυτού. Πράγματι, εφόσον οι εθνικές αρχές επικαλεστούν τη μυστικότητα της ανακρίσεως, ενδέχεται ο ενδιαφερόμενος να μην πληροφορηθεί καν ότι έχει υποβληθεί το εν λόγω αίτημα (όπως άλλωστε συνέβη εν προκειμένω).

100. Κατά την άποψη της Επιτροπής, η υποχρέωσή της περιορίζεται στο να εξετάσει αν ενδέχεται να θιγούν τα συμφέροντα της Ένωσης. Επομένως, η Επιτροπή δεν οφείλει να συνεκτιμήσει τα συμφέροντα του υπαλλήλου. Κατά λογική ακολουθία, προκύπτει ότι, σε περιπτώσεις όπως του RQ, η Επιτροπή δεν προβαίνει σε εκτίμηση περί του αν τηρείται η αρχή της αναλογικότητας.

101. Φρονώ ότι η προσέγγιση αυτή παραβιάζει ευθέως τις επιταγές του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη. Για την προσήκουσα εκτίμηση περί τηρήσεως ή μη της αρχής της αναλογικότητας, απαιτείται κατ' ανάγκην η εκτίμηση των αντικρουόμενων συμφερόντων. Εν προκειμένω, οι τρεις πρωταγωνιστές είναι ο ενδιαφερόμενος υπάλληλος, οι εθνικές αρχές και οι αρχές της Ένωσης, τα συμφέροντα της οποίας (και ειδικότερα τα οικονομικά συμφέροντα) πρέπει να προστατευθούν. Κατά την εξέταση των αιτήσεων περί άρσεως της ασυλίας, ευθύς εξ αρχής η Επιτροπή αγνοεί παντελώς τον πρώτο εκ των ως άνω πρωταγωνιστών. Ωστόσο, αναγκαία προϋπόθεση της σταθμίσεως την οποία επιτάσσει το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη αποτελεί ο σεβασμός του δικαιώματος ακροάσεως του υπαλλήλου. Σκοπός της σταθμίσεως που επιβάλλει το άρθρο 52, παράγραφος 1, είναι να εκτιμηθεί εν συνεχεία αν ο ζητούμενος *περιορισμός* του δικαιώματος αυτού (που απορρέει από την επίκληση, εκ μέρους των εθνικών αρχών, της μυστικότητας της ανακρίσεως) είναι δικαιολογημένος και αναλογικός.

102. Η στάθμιση αυτή προϋποθέτει την ερμηνεία και εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, και συγκεκριμένα του άρθρου 41, παράγραφος 2, στοιχείο α', του Χάρτη, καθώς και του άρθρου 17, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου αριθ. 7, εναπόκειται δε στο εκάστοτε θεσμικό όργανο. Εφόσον δεν έχει προβεί σε μια τέτοια εκτίμηση, το ως άνω όργανο δεν θα είναι σε θέση να αποδείξει ότι η απόφασή του περί άρσεως της ασυλίας ήταν σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας.

103. Συνεπώς, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι η τρέχουσα πρακτική της Επιτροπής, όπως εκτέθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου, παραγνωρίζει σημαντικά, διαδικαστικού χαρακτήρα, δικαιώματα τα οποία κατοχυρώνει ο Χάρτης και δεν συνάδει με τις υποχρεώσεις που επιβάλλει στο εν λόγω θεσμικό όργανο το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, ήτοι τον σεβασμό των δικαιωμάτων που αυτός κατοχυρώνει, την τήρηση των αρχών και την προαγωγή της εφαρμογής τους.

104. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, εάν το Δικαστήριο με την απόφασή του καταλήξει στο ίδιο συμπέρασμα και επικυρώσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, κάτι τέτοιο θα είχε σημαντικές συνέπειες για τη Διοίκηση της Ένωσης. Ειδικότερα, η Επιτροπή θα έπρεπε να μεταβάλει την έως τώρα πάγια πρακτική της, η οποία έγκειται στην άρση της ασυλίας και τη συμμόρφωση με τους εθνικούς κανόνες που επιβάλλουν αυστηρή μυστικότητα της ανακρίσεως.

105. Η αρχή της καλόπιστης συνεργασίας, την οποία κατοχυρώνει το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, υποχρεώνει την Ένωση και τα κράτη μέλη να εκπληρώνουν τα καθήκοντα που απορρέουν από τις Συνθήκες «βάσει αμοιβαίου σεβασμού» και αμοιβαίας συνεργασίας. Τα κράτη μέλη οφείλουν να «λαμβάνουν κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο ικανό να διασφαλίσει την εκτέλεση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις Συνθήκες ή προκύπτουν από πράξεις των θεσμικών οργάνων της Ένωσης». Επομένως, η αρχή αυτή δημιουργεί αμοιβαίου χαρακτήρα υποχρεώσεις τόσο μεταξύ των θεσμικών οργάνων της Ένωσης και των κρατών μελών όσο και μεταξύ των ίδιων των κρατών μελών.

106. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, σε περίπτωση που της επιβληθεί η υποχρέωση να σταθμίζει τα συμφέροντα του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους έναντι εκείνων του υπαλλήλου, θα υποχρεωθεί να υποκαταστήσει τη δική της αξιολόγηση της εθνικής ποινικής διαδικασίας με εκείνη των εθνικών αρχών, κατά παράβαση του άρθρου 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ.

107. Θεωρώ απορριπτέο τον ισχυρισμό αυτόν.

108. Πρώτον, στις σκέψεις 66 και 67 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο επισημαίνει ότι η Επιτροπή και οι εθνικές αρχές οφείλουν να *συνεργαστούν* στην κατεύθυνση της εξεύρεσης μιας λύσης η οποία να σέβεται τα δικαιώματα του υπαλλήλου, τα οποία εγγυάται το άρθρο 41, παράγραφοι 1 και 2, στοιχείο α', του Χάρτη. Αυτού του είδους η συνεργασία δεν υποχρεώνει την Επιτροπή να υπεισέλθει στο πεδίο της αρμοδιότητας των εθνικών αρχών. Δεύτερον, η Επιτροπή οφείλει να εκπληρώσει την υποχρέωσή της να διασφαλίσει έμπρακτα το δικαίωμα ακροάσεως του υπαλλήλου. Τρίτον, η Επιτροπή καλείται επίσης να εκτιμήσει τα συμφέροντα της Ένωσης σύμφωνα με το άρθρο 17 του πρωτοκόλλου αριθ. 7. Κατά συνέπεια, οι εθνικές αρχές υπέχουν, βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, την αμοιβαίου χαρακτήρα υποχρέωση να συνδράμουν την Επιτροπή, ώστε η εκ μέρους της αξιολόγηση των αιτημάτων τους περί άρσεως ασυλίας να γίνεται κατά τρόπο συμβατό με τις υποχρεώσεις που το δίκαιο της Ένωσης επιβάλλει στην Επιτροπή.

109. Κατ' εφαρμογήν της αρχής της καλόπιστης συνεργασίας και οσάκις οι εθνικές αρχές αποκλείουν την ακριβή και πλήρη ενημέρωση του ενδιαφερομένου υπαλλήλου, εναπόκειται στις ίδιες να συνεργαστούν με την Επιτροπή ώστε να διασφαλιστεί ότι η εύλογη ανησυχία τους για τη μυστικότητα της ανάκρισης μπορεί να μετριαστεί, κατά τρόπο ώστε να εξυπηρετείται και η εκπλήρωση των υποχρεώσεων της Επιτροπής που άπτονται του σεβασμού των διαδικαστικών δικαιωμάτων του υπαλλήλου⁶¹.

110. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η διαδικασία άρσεως της ασυλίας εκκινεί από την προβαλλόμενη παράβαση του εθνικού δικαίου. Οι υποθέσεις αυτές, επομένως, διαφέρουν από εκείνες στις οποίες η Επιτροπή κινεί διοικητική διαδικασία κατά υπαλλήλου· τα δικαιώματα άμυνας του υπαλλήλου δεν ενεργοποιούνται στο πλαίσιο μιας τέτοιας διαδικασίας.

111. Δεν μπορώ να συμφωνήσω με τον ισχυρισμό αυτόν.

112. Το ζήτημα που τίθεται ενώπιον του Δικαστηρίου είναι εάν έγιναν σεβαστά τα δικαιώματα άμυνας του RQ κατά την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως της Επιτροπής περί άρσεως της ασυλίας, της οποίας εκείνος απολάμβανε κατά το άρθρο 11, στοιχείο α', του πρωτοκόλλου αριθ. 7. Η ερμηνεία των διατάξεων του εν λόγω πρωτοκόλλου, καθώς και των διατάξεων εκείνων του ΚΥΚ που προβλέπουν το δικαίωμα άσκησης προσφυγής κατά της Επιτροπής, αποτελούν ζητήματα του δικαίου της Ένωσης. Οι συναφείς ποινικές διαδικασίες αποτελούν ζήτημα του εθνικού δικαίου. Ωστόσο, οι εθνικές διαδικασίες αυτές καθεαυτές δεν εξετάζονται εν προκειμένω.

113. Τέλος, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι για την πραγματοποίηση της σταθμίσεως στην οποία αναφέρεται το Γενικό Δικαστήριο με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση θα απαιτούνταν εκτενής διάλογος με τις εθνικές αρχές, κάτι που θα καθυστερούσε την ποινική διαδικασία.

114. Ο ισχυρισμός αυτός είναι αβάσιμος, δεδομένου ότι δεν προσκομίζονται ενώπιον του Δικαστηρίου στοιχεία προς απόδειξή του. Ακόμη όμως και αν θεωρηθεί αληθές ότι θα απαιτούνταν οπωσδήποτε κάποιος χρόνος για τη διεξαγωγή του αναγκαίου διαλόγου, η ύπαρξη διοικητικών δυσχερειών δεν συνιστά θεμιτό λόγο για την επιβολή περιορισμών στα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνει ο Χάρτης.

115. Καταλήγω, επομένως, ότι ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως είναι αβάσιμος.

⁶¹ Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 4ης Ιουνίου 2013, ZZ (C-300/11, EU:C:2013:363, σκέψη 57 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

Τρίτος λόγος αναιρέσεως: πλάνη περί το δίκαιο συνιστάμενη σε εσφαλμένο χαρακτηρισμό της συμπεριφοράς της Επιτροπής

116. Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως (ο οποίος επίσης προβάλλεται επικουρικώς), η Επιτροπή υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι το Γενικό Δικαστήριο έσφαλε καθόσον έκρινε ότι η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει επαρκώς υπόψη τα συμφέροντα του RQ κατά την εκτίμηση της περίπτωσης του. Αμφισβητεί έτσι η Επιτροπή τα συμπεράσματα του Γενικού Δικαστηρίου που εκτίθενται στις σκέψεις 69 έως 72 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

117. Στην απόφασή του, το Γενικό Δικαστήριο προέβη σε τέσσερις καίριες διαπιστώσεις. Πρώτον, επισήμανε ότι η δικογραφία του εθνικού δικαστηρίου δεν περιείχε στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι η Επιτροπή προέβη πράγματι σε στάθμιση των αντικρουόμενων συμφερόντων. Δεύτερον, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η Επιτροπή δεν ζήτησε να πληροφορηθεί από τις εθνικές αρχές τους κινδύνους τους οποίους ενείχε ενδεχομένως η προηγούμενη ακρόαση του RQ για την τήρηση της μυστικότητας της ανακρίσεως και, εν τέλει, για την προσήκουσα διεξαγωγή της ποινικής διαδικασίας. Τρίτον, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι δεν αποδείχθηκε ότι η ακρόαση του RQ έθετε ή θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την τήρηση της μυστικότητας της ανακρίσεως (για παράδειγμα, επειδή εκείνος θα μπορούσε να διαφύγει ή να καταστρέψει αποδεικτικά στοιχεία, ή επειδή προείχε στη συγκεκριμένη περίπτωση ο αιφνιδιασμός). Το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι, εξάλλου, ορισμένες πληροφορίες σχετικές με την ανάκριση είχαν ήδη δημοσιοποιηθεί. Τέταρτον, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή είχε ρωτήσει τις βελγικές αρχές εάν ήταν δυνατόν να προβεί σε ακρόαση του RQ σχετικά με τις αιτήσεις τους για άρση της ασυλίας του (γεγονός που επιβεβαιώθηκε πράγματι από την αλληλογραφία που προσκομίσθηκε ως παράρτημα στο υπόμνημα αντικρούσεως) δεν αρκούσε εν προκειμένω για να κριθεί ότι η Επιτροπή πράγματι προέβη σε ορθή στάθμιση του συμφέροντος του RQ να ακουστεί και της τηρήσεως της μυστικότητας της ανακρίσεως⁶².

Τα επιχειρήματα των διαδίκων

118. Με το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν μπορούσε βασίμως να συναγάγει, βάσει των προσκομισθέντων ενώπιόν του αποδεικτικών στοιχείων, ότι η Επιτροπή παρέλειψε να συνεκτιμήσει τα συμφέροντα του RQ προτού λάβει απόφαση σχετικά με την άρση της ασυλίας του. Με το δεύτερο σκέλος του ίδιου λόγου αναιρέσεως, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο RQ δεν απέδειξε ότι, εάν η Επιτροπή τον είχε όντως ακούσει, θα είχε καταλήξει σε διαφορετική απόφαση⁶³.

119. Ο RQ υποστηρίζει ότι ο τρίτος λόγος αναιρέσεως (τουλάχιστον κατά το πρώτο σκέλος του) είναι προδήλως απαράδεκτος, καθόσον η Επιτροπή επιδιώκει στην πραγματικότητα την επανεξέταση των πραγματικών περιστατικών. Επικουρικώς, υποστηρίζει ότι η Επιτροπή ερμήνευσε εσφαλμένα την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και ότι ο τρίτος λόγος αναιρέσεως είναι αβάσιμος.

Εκτίμηση

120. Φρονώ ότι ο τρίτος λόγος αναιρέσεως είναι παραδεκτός.

⁶² Σκέψεις 69 έως 72 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

⁶³ Στα σημεία 135 έως 147 των παρουσών προτάσεων.

121. Στην ουσία, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον χαρακτήρισε τη συμπεριφορά της Επιτροπής, τη συνιστάμενη στην έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, ως παράλειψή της να προβεί σε στάθμιση του αιτήματος των βελγικών αρχών για την τήρηση της μυστικότητας της ανακρίσεως με το δικαίωμα ακροάσεως του RQ. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι απέστειλε στις βελγικές αρχές πλήθος εγγράφων, διά των οποίων ζητούσε περαιτέρω διευκρινίσεις επί του ζητήματος της μυστικότητας της ανακρίσεως, και ότι η ασυλία ήρθη εν μέρει μόνον αφού οι εθνικές αρχές ανταποκρίθηκαν στα αιτήματα αυτά της Επιτροπής. Τούτο, υποστηρίζει η Επιτροπή, αποτελεί επαρκή κατά νόμον απόδειξη ότι προέβη πράγματι στην απαιτούμενη στάθμιση.

122. Η Επιτροπή δεν αμφισβητεί, επομένως, τις διαπιστώσεις του Γενικού Δικαστηρίου όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά. Αντιθέτως, αμφισβητεί την ορθότητα της υπαγωγής των πραγματικών αυτών περιστατικών στον συγκεκριμένο κανόνα δικαίου και τη συνακόλουθη κρίση του Γενικού Δικαστηρίου ότι η Επιτροπή παρέλειψε να προβεί σε στάθμιση. Το ζήτημα αυτό είναι πράγματι νομικό, υποκείμενο στον ανααιρετικό έλεγχο του Δικαστηρίου⁶⁴. Κατά συνέπεια, θα εξετάσω τα ουσιώδη επιχειρήματα που προβάλλονται προς στήριξη του λόγου αυτού αναίρεσεως.

123. Στη σκέψη 5 της ανααιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο αναφέρει ότι η Επιτροπή ζήτησε από τις βελγικές αρχές την παροχή λεπτομερέστερων εξηγήσεων πριν από την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Στη σκέψη 10, το Γενικό Δικαστήριο παραπέμπει στην αιτιολογική σκέψη 11 της προσβαλλομένης αποφάσεως, στην οποία η Επιτροπή εξέθετε ότι θα μπορούσε να άρει την ασυλία του RQ μόνον εάν ενημερωνόταν, με επαρκή σαφήνεια και ακρίβεια, για τους λόγους για τους οποίους οι βελγικές αρχές είχαν υποβάλει το αίτημα περί άρσεως της ασυλίας, επισημαίνοντας ότι, διαφορετικά, κάθε πρόσωπο, το οποίο αφορά μια έρευνα της OLAF, θα μπορούσε, διατυπώνοντας προδήλως αβάσιμες κατηγορίες κατά του γενικού διευθυντή της OLAF, να επιτύχει την παράλυση της λειτουργίας του εν λόγω οργανισμού, γεγονός που θα ήταν αντίθετο προς τα συμφέροντα της Ένωσης. Το Γενικό Δικαστήριο εκθέτει ότι η Επιτροπή εν συνεχεία θεώρησε ότι, κατόπιν του εγγράφου της 23ης Ιουνίου 2015, διέθετε πλέον πολύ σαφείς και ακριβείς ενδείξεις από τις οποίες προέκυπτε ότι οι βελγικές αρχές μπορούσαν εύλογα, και σε κάθε περίπτωση χωρίς να ενεργούν κατά τρόπο αυθαίρετο ή καταχρηστικό, να θεωρήσουν ότι οι κατά του RQ διατυπωθείσες κατηγορίες δικαιολογούσαν τη συνέχιση της εις βάρος του ανακριτικής διαδικασίας⁶⁵.

124. Η Επιτροπή έχει συμπεριλάβει στο παράρτημα Α.1 της αιτήσεώς της αναίρεσεως τα έγγραφα που είχαν επισυναφθεί στο υπόμνημα αντικρούσεως που υπέβαλε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου. Στα έγγραφα αυτά περιλαμβάνεται εκείνο της 19ης Δεκεμβρίου 2014, το οποίο απέστειλε η γενική γραμματέας της Επιτροπής στον ανακριτή, και στο οποίο ζητούσε την παροχή λεπτομερέστερων εξηγήσεων σχετικά με την εθνική έρευνα (στο εξής: έγγραφο της 19ης Δεκεμβρίου 2014). Στο σημείο 2 (στη σελίδα 2) του εγγράφου αυτού, η γενική γραμματέας εξηγούσε ότι, λαμβάνοντας υπόψη το ειδικό καθεστώς ανεξαρτησίας της OLAF, η Επιτροπή επιθυμούσε να ακούσει τον γενικό διευθυντή της OLAF (ήτοι τον RQ) πριν αποφανθεί σχετικά με το ενδεχόμενο άρσεως της ασυλίας του, προκειμένου να δοθεί στην Επιτροπή η δυνατότητα να αξιολογήσει, με πλήρη γνώση, τις συνέπειες για την ανεξαρτησία και τη λειτουργία της OLAF, και επομένως για τα συμφέροντα της Ένωσης, που θα μπορούσαν να προκύψουν από την άρση της ασυλίας. Η Επιτροπή ζήτησε επίσης από τις βελγικές αρχές διευκρινίσεις σχετικά με το εάν ήταν αναγκαία η τήρηση της μυστικότητας της ανακρίσεως όσον αφορά το σύνολο των εμπλεκόμενων στην έρευνα υπαλλήλων και με το εάν θα ήταν δυνατόν να ενημερωθεί ο γενικός διευθυντής της OLAF για την έρευνα.

⁶⁴ Απόφαση της 16ης Ιουνίου 2016, SKW Stahl-Metallurgie και SKW Stahl-Metallurgie Holding κατά Επιτροπής (C-154/14 P, EU:C:2016:445, σκέψη 37 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁶⁵ Η προσβαλλόμενη απόφαση υποβλήθηκε στο Γενικό Δικαστήριο ως παράρτημα Α.1 της προσφυγής του RQ. Στην αιτιολογική σκέψη 4 της εν λόγω αποφάσεως αναφέρεται ότι, με έγγραφό της της 3ης Μαρτίου 2015, η Επιτροπή ενημέρωσε τον ανακριτή ότι ζητούσε την παροχή λεπτομερέστερων εξηγήσεων σχετικά με τις κατηγορίες κατά του RQ. Στο έγγραφο εκείνο η Επιτροπή ανέφερε ότι, αφ' ης στιγμής θα ελάμβανε τις αιτηθείσες εξηγήσεις, θα εξέδιδε απόφαση διά της οποίας θα επεδίωκε να επιτύχει τη δέουσα στάθμιση μεταξύ των υποχρεώσεων της που απορρέουν από την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας με τις βελγικές αρχές και της ανάγκης προστασίας των συμφερόντων της Ένωσης. Βλ., περαιτέρω, σκέψη 128 των παρούσων προτάσεων.

125. Οι βελγικές αρχές απάντησαν με έγγραφό τους της 6ης Φεβρουαρίου 2015. Σε απάντηση του ερωτήματος της Επιτροπής, που αφορούσε τη δυνατότητα ενημέρωσης του RQ για το αίτημα άρσεως της ασυλίας του, οι βελγικές αρχές ανέφεραν ότι, δεδομένου ότι από τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως προέκυπτε ότι θα μπορούσε να ασκηθεί ποινική δίωξη σε βάρος του RQ, η ανάγκη τηρήσεως της αρχής της μυστικότητας της ανακρίσεως απέκλειε το ενδεχόμενο να ζητηθεί η γνώμη του σχετικά με το αίτημα περί άρσεως της ασυλίας του. Κατά την αντίληψή μου, αυτό φαίνεται ότι αποτελεί μάλλον την πάγια απάντηση στο ερώτημα «μπορούμε να ενημερώσουμε τον ύποπτο ότι αποτελεί αντικείμενο έρευνας;», παρά συγκεκριμένη απάντηση στο (διαφορετικό) ερώτημα «είναι όντως επιτακτική η τήρηση της αρχής της μυστικότητας της ανακρίσεως στο πλαίσιο της συγκεκριμένης αυτής υποθέσεως;».

126. Με μεταγενέστερο έγγραφό της, της 3ης Μαρτίου 2015, η γενική γραμματέας επανέλαβε το αίτημα της Επιτροπής για παροχή λεπτομερέστερων εξηγήσεων. Επιπλέον, διαβεβαίωνε ότι η Επιτροπή «θα έκανε σεβαστό» το αίτημα των βελγικών αρχών για τήρηση της μυστικότητας της ανακρίσεως (στο εξής: έγγραφο της 3ης Μαρτίου 2015).

127. Οι διαπιστώσεις του Γενικού Δικαστηρίου, που περιλαμβάνονται στις σκέψεις 69 έως 72 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, θα πρέπει να εξεταστούν εντός του πλαισίου αυτής της –πληρέστερης– καταγραφής των πραγματικών περιστατικών και των εγγράφων της υποβληθείσας στο Γενικό Δικαστήριο δικογραφίας.

128. Βάσει των στοιχείων αυτών, φρονώ ότι το Γενικό Δικαστήριο ορθώς συνήγαγε ότι η Επιτροπή ζήτησε πράγματι από τις βελγικές αρχές διευκρινίσεις όσον αφορά τη φύση των κατηγοριών κατά του RQ, ιδίως λόγω της ιδιαίτερης θέσεως αυτού ως γενικού διευθυντή της OLAF κατά τον κρίσιμο χρόνο. Κρίσιμο εν προκειμένω είναι, ωστόσο, ότι η αναζήτηση των διευκρινίσεων αυτών δεν ισοδυναμεί με διασφάλιση του δικαιώματος ακροάσεως του RQ. Επιπλέον, με το αίτημά της για την παροχή των διευκρινίσεων αυτών, η Επιτροπή δεν επιδίωκε να αναζητήσει τις αναγκαίες πληροφορίες που θα της επέτρεπαν να αποφασίσει σχετικά με τη *στάθμιση των υπό διακύβευση αντικρουόμενων συμφερόντων*. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο –ορθώς, κατά τη γνώμη μου– έκρινε ότι, ζητώντας τις διευκρινίσεις αυτές, η Επιτροπή δεν επιδίωκε να διαπιστώσει εάν η απόφαση να μην ενημερώσει τον RQ για τις εναντίον του κατηγορίες και να μην του επιτρέψει να υποβάλλει τις απόψεις του πριν από τη λήψη αποφάσεως περί άρσεως της ασυλίας του θα ενείχε κίνδυνο (προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων του RQ) ή, αντιστρόφως, εάν η ενημέρωση του RQ και η παροχή σε αυτόν της δυνατότητας να υποβάλλει τις παρατηρήσεις του θα ενείχε κίνδυνο για την εκ μέρους των βελγικών αρχών διεξαγωγή της έρευνας⁶⁶. Αντ' αυτού, η Επιτροπή αρκέστηκε να διαβεβαιώσει, με το έγγραφο της 3ης Μαρτίου 2015, ότι *θα έκανε σεβαστό* το κατά πάγια πρακτική υποβαλλόμενο αίτημα των βελγικών αρχών περί τηρήσεως της μυστικότητας της ανακρίσεως. Κατά τα λοιπά, η όλη διαδικασία ελέγχου περιορίστηκε στο ζήτημα αν οι βελγικές αρχές μπορούσαν εύλογα να θεωρήσουν ότι οι κατά του RQ διατυπωθείσες κατηγορίες δικαιολογούσαν τη συνέχιση της εις βάρος του ανακριτικής διαδικασίας.

129. Κεντρικό ζήτημα της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου αποτελεί η παράλειψη της Επιτροπής να προβεί σε αξιολόγηση αυτών των ενδεχομένων κινδύνων και να σταθμίσει τα αντικρουόμενα συμφέροντα της αρχής της μυστικότητας της ανάκρισης και του θεμελιώδους δικαιώματος ακροάσεως του RQ.

130. Ορθώς το Γενικό Δικαστήριο δέχθηκε (στη σκέψη 71 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως) ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, είναι απολύτως θεμιτό να μην κοινοποιηθεί η αίτηση άρσεως της ασυλίας στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο πριν από την έκδοση αποφάσεως επί της εν λόγω αιτήσεως. Στις περιπτώσεις αυτές συγκαταλέγονται εκείνες στις οποίες υπάρχει επιβεβαιωμένος κίνδυνος το εν λόγω

⁶⁶ Σκέψεις 69 και 70 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

πρόσωπο να παρακωλύσει την εθνική διαδικασία, είτε διαφεύγοντας είτε καταστρέφοντας αποδεικτικά στοιχεία, ή εκείνες στις οποίες ο αιφνιδιασμός αποτελεί απαραίτητο στοιχείο της ανακριτικής διαδικασίας. Εντούτοις, από το περιεχόμενο της δικογραφίας που υποβλήθηκε στο Γενικό Δικαστήριο δεν προέκυψε ότι οι βελγικές αρχές επικαλέστηκαν τέτοιες περιστάσεις στην υπό κρίση υπόθεση.

131. Το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε περαιτέρω ότι ορισμένες πληροφορίες σχετικές με την ανάκριση που διεξαγόταν εκείνη την περίοδο είχαν ήδη δημοσιοποιηθεί. Δεν μπορώ παρά να συμφωνήσω. Από την παράθεση των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς, στις σκέψεις 1 έως 6 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, προκύπτει σαφώς ότι το σκάνδαλο γύρω από το πρώην Μέλος της Επιτροπής John Dalli (σκάνδαλο που αποτέλεσε το σημείο αφετηρίας της σειράς των γεγονότων που οδήγησαν στην υπόθεση RQ) αποτελούσε ήδη αντικείμενο ιδιαίτερης προσοχής του Τύπου.

132. Τέλος, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε (με τη σκέψη 72 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως) ότι το γεγονός ότι η Επιτροπή ρώτησε τις βελγικές αρχές εάν ήταν δυνατόν να ακούσει την άποψη του προσφεύγοντος σχετικά με τις αιτήσεις τους για άρση της ασυλίας (γεγονός που επιβεβαιώθηκε πράγματι από την αλληλογραφία που προσκομίσθηκε ως παράρτημα στο υπόμνημα αντικρούσεως της Επιτροπής) δεν αρκεί για να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή προέβη σε στάθμιση του συμφέροντος του RQ να ασκήσει το δικαίωμά του ακροάσεως με το αίτημα των βελγικών αρχών περί τηρήσεως της μυστικότητας της ανακρίσεως. Και πάλι συμφωνώ τόσο με την εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου όσο και με το σκεπτικό στο οποίο αυτή βασίζεται. Η υποβολή του ερωτήματος εάν θα ήταν δυνατόν η Επιτροπή να ζητήσει τις απόψεις του RQ στο πλαίσιο της διαδικασίας λήψεως της αποφάσεώς της (με το έγγραφο της 19ης Δεκεμβρίου 2014), την οποία ακολούθησε η διαβεβαίωση ότι η Επιτροπή θα έκανε σεβαστή την επιθυμία των βελγικών αρχών να τηρηθεί η μυστικότητα της ανακρίσεως (στο έγγραφο της 3ης Μαρτίου 2015), εξεταζόμενες εν συνδυασμό, δεν ισοδυναμούν με εκτίμηση σχετικά με το εάν, στη συγκεκριμένη αυτή περίπτωση, η μυστικότητα της ανακρίσεως θα έπρεπε να υποβληθεί σε στάθμιση και να υπερισχύσει του θεμελιώδους δικαιώματος ακροάσεως του RQ. Επί του σημείου αυτού θα επανέλθω στη συνέχεια⁶⁷.

133. Το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε (με τη σκέψη 74 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως) ότι η παράλειψη της Επιτροπής να προβεί σε μια στάθμιση αυτού του είδους συνιστά παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, καθόσον υπερβαίνει το μέτρο του αναγκαίου για την επίτευξη του σκοπού της διασφάλισης της μυστικότητας της ανακρίσεως και ως εκ τούτου δεν τυγχάνει σεβασμού το βασικό περιεχόμενο του δικαιώματος ακροάσεως που κατοχυρώνεται στο άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο α', του Χάρτη. Συμφωνώ με την κρίση αυτή.

134. Ως εκ τούτου, καταλήγω στην άποψη ότι το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως είναι αβάσιμο.

135. Το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως εγείρει ένα πιο δύσκολο ζήτημα. Μπορεί να επιβληθεί στον υπάλληλο, ο οποίος επικαλείται το δικαίωμά του ακροάσεως, το βάρος να αποδείξει ότι η απόφαση περί άρσεως της ασυλίας του θα ήταν διαφορετική στην περίπτωση που του είχε δοθεί η δυνατότητα να ασκήσει το δικαίωμά του αυτό;

136. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον έκρινε (με τη σκέψη 76 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως) ότι δεν θα μπορούσε να αποκλειστεί εξ ολοκλήρου το ενδεχόμενο να ήταν διαφορετική η απόφαση της Επιτροπής «εάν η Επιτροπή είχε δώσει στον [RQ] τη δυνατότητα να γνωστοποιήσει λυσιτελώς την άποψή του όσον αφορά την άρση της ετεροδικίας του, ειδικότερα δε, όπως επισημαίνει ο [RQ] στα δικόγραφά του, την άποψή του σχετικά με το συμφέρον της Ένωσης και σχετικά με τη διαφύλαξη της απαραίτητης ανεξαρτησίας του ως υπαλλήλου υπηρετούντος στη θέση του γενικού διευθυντή της OLAF».

⁶⁷ Βλ. σημείο 145 των παρούσων προτάσεων.

137. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας είναι κεφαλαιώδους σημασίας στο πλαίσιο διαδικασιών που [μπορούν να] καταλήξουν στην έκδοση πράξεως η οποία επιφέρει δυσμενείς συνέπειες για τον ενδιαφερόμενο⁶⁸. Δεν μπορεί να επιβληθεί στον ενδιαφερόμενο να αποδείξει ότι η απόφαση της Επιτροπής θα ήταν διαφορετική, αλλά μόνον ότι τούτο δεν αποκλείεται απολύτως σε μια τέτοια περίπτωση, διότι ο ενδιαφερόμενος θα μπορούσε να οργανώσει καλύτερα την άμυνά του αν δεν υφίστατο η σχετική διαδικαστική παρατυπία⁶⁹.

138. Με πιο πρόσφατη απόφασή του, ωστόσο, αλλά και σε πολύ διαφορετικό πλαίσιο, το Δικαστήριο έκρινε ότι ενδεχόμενη προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, ιδίως του δικαιώματος ακροάσεως, δεν συνεπάγεται την ακύρωση της προσβαλλομένης πράξεως παρά μόνον εάν, ελλείψει της παρατυπίας αυτής, η διαδικασία θα κατέληγε σε διαφορετικό αποτέλεσμα⁷⁰. Η υπόθεση του R. Makhlouf αφορούσε τη λήψη περιοριστικών μέτρων σε βάρος του. Αποφαινόμενο κατ' αναίρεση, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι ο αναιρεσείων δεν εξέθεσε, κατά την πρωτόδικη διαδικασία, τα επιχειρήματα που θα μπορούσε να έχει προβάλει ενώπιον του Συμβουλίου προκειμένου να αμφισβητήσει την καταλληλότητα ή την αποδεικτική δύναμη των εγγράφων τα οποία του είχαν κοινοποιηθεί από το Συμβούλιο. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο απέρριψε τον ισχυρισμό του ότι δεν είχε κληθεί να υποβάλει παρατηρήσεις επί των εγγράφων αυτών.

139. Πρώτον, είναι προφανείς οι διαφορές μεταξύ της ως άνω και της υπό κρίση υποθέσεως, καθόσον στην ως άνω υπόθεση ο R. Makhlouf ήταν ενήμερος για την εις βάρος του διαδικασία και είχε πρόσβαση στα έγγραφα που έλαβε υπόψη το Συμβούλιο κατά την έκδοση της αποφάσεώς του για τη λήψη περιοριστικών μέτρων εις βάρος του. Εντούτοις, σε κανένα στάδιο της διαδικασίας εκείνης δεν διαπιστώθηκε ότι ο R. Makhlouf άσκησε τα δικαιώματά του άμυνας διά της αμφισβήτησεως των εν λόγω εγγράφων. Αντιθέτως, ο RQ δεν ενημερώθηκε για το αίτημα περί άρσεως της ασυλίας του πριν από τη λήψη της σχετικής αποφάσεως⁷¹. Επομένως, δεν του δόθηκε η δυνατότητα να υποβάλει παρατηρήσεις στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας που κατέληξε στην έκδοση της αποφάσεως αυτής, είτε υπό την ιδιότητα του υπαλλήλου είτε υπό εκείνη του γενικού διευθυντή της OLAF⁷².

140. Δεύτερον, στη σκέψη 52 της αποφάσεως Makhlouf κατά Συμβουλίου⁷³, το Δικαστήριο παραπέμπει στο καθιερωμένο, κατά πάγια νομολογία του, κριτήριο, στο οποίο αναφέρθηκα με το σημείο 137 των παρούσων προτάσεων⁷⁴. Το Δικαστήριο προέβη εν συνεχεία σε ιδιαίτερως συσταλτική ερμηνεία του δικαιώματος ακροάσεως στο πλαίσιο των συγκεκριμένων περιστάσεων της υποθέσεως εκείνης. Φρονώ ότι, υπό τις πολύ διαφορετικές περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως, εκείνη η –πολύ αυστηρότερη– ερμηνεία και εφαρμογή δεν είναι η προσήκουσα.

141. Τι οφείλει, άραγε, ένας υπάλληλος, όπως εν προκειμένω ο RQ, να αποδείξει, προκειμένου να κριθεί ότι η προσβολή των δικαιωμάτων του άμυνας επιβάλλει την ακύρωση της βλαπτικής γι' αυτόν πράξεως;

68 Απόφαση της 27ης Ιουνίου 1991, Al-Jubail Fertilizer κατά Συμβουλίου (C-49/88, EU:C:1991:276, σκέψη 15). Βλ., επίσης, απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2009, Foshan Shunde Yongjian Housewares & Hardware κατά Συμβουλίου (C-141/08 P, EU:C:2009:598, σκέψη 93 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

69 Απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2009, Foshan Shunde Yongjian Housewares & Hardware κατά Συμβουλίου (C-141/08 P, EU:C:2009:598, σκέψη 94 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

70 Απόφαση της 14ης Ιουνίου 2018, Makhlouf κατά Συμβουλίου (C-458/17 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2018:441, σκέψη 42 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία)· βλ., επίσης, σκέψη 43. Η εν λόγω απόφαση εκδόθηκε από τριμελές τμήμα του Δικαστηρίου, χωρίς τη διατύπωση προτάσεων από γενικό εισαγγελέα, και από το ίδιο το τμήμα θεωρήθηκε ότι η σημασία της δεν ήταν τέτοια που να δικαιολογεί πλήρη μετάφραση και δημοσίευσή της.

71 Βλ. σημεία 124 έως 126 των παρούσων προτάσεων.

72 Υπενθυμίζεται ότι ο RQ, υπό την ιδιότητα του γενικού διευθυντή της OLAF, έχει προσφύγει κατά της Επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 3, του κανονισμού 883/2013: υπόθεση T-251/16 (βλ. υποσημείωση 17 των παρούσων προτάσεων).

73 Απόφαση της 14ης Ιουνίου 2018 (C-458/17 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2018:441).

74 Μνημονεύεται η νομολογία της αποφάσεως της 3ης Ιουλίου 2014, Kamino International Logistics και Datema Hellmann Worldwide Logistics (C-129/13 και C-130/13, EU:C:2014:2041), η οποία παραπέμπει στην απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2009, Foshan Shunde Yongjian Housewares & Hardware κατά Συμβουλίου (C-141/08 P, EU:C:2009:598, σκέψη 94 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

142. Φρονώ ότι θα ήταν περιττό να προβεί το Δικαστήριο σε εξαντλητική περιγραφή. Είμαι της γνώμης ότι οι συναφείς κατά περίπτωση παράμετροι θα διαφοροποιούνται κατ' ανάγκην, ανάλογα με τις συγκεκριμένες περιστάσεις της κάθε υποθέσεως.

143. Κατά την άποψή μου, η σκέψη 76 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως μπορεί να ερμηνευθεί με δύο τρόπους. Αφενός μεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ήταν αναγκαίο να ληφθεί υπόψη η άποψη του RQ σχετικά με το συμφέρον της Ένωσης και σχετικά με τη διαφύλαξη της απαραίτητης ανεξαρτησίας του ως υπαλλήλου υπηρετούντος στη θέση του γενικού διευθυντή της OLAF πριν από την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Αφετέρου δε η διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου είναι δυνατόν να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι «δεν θα μπορούσε να αποκλειστεί εξ ολοκλήρου» το ενδεχόμενο, εάν είχε δοθεί στον RQ η δυνατότητα να ακουστεί, να είχε και η Επιτροπή τη δυνατότητα να μάθει την άποψή του σχετικά με τις επιπτώσεις που θα είχε για την ομαλή λειτουργία της OLAF η όποια απόφαση περί άρσεως της ασυλίας. Η άποψη αυτή θα μπορούσε να γνωστοποιηθεί αυτοβούλως από τον RQ ή θα μπορούσε να δοθεί ως απάντηση σε ερωτήματα τα οποία η ίδια η Επιτροπή θα έθετε πιθανώς στον RQ, στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας.

144. Ορθώς ο RQ επισημαίνει, με τις γραπτές παρατηρήσεις του, ότι, υπό την ιδιότητα του υπαλλήλου που υπηρετούσε ως γενικός διευθυντής της OLAF, είχε πράγματι συγκεκριμένη άποψη για τα συμφέροντα της Ένωσης, την οποία επιθυμούσε να προβάλλει, καθώς επίσης και για τη διασφάλιση της αναγκαίας για την άσκηση των συγκεκριμένων καθηκόντων ανεξαρτησίας. Θεωρώ σχεδόν αυταπόδεικτο ότι «δεν θα μπορούσε να αποκλειστεί εξ ολοκλήρου» το ενδεχόμενο οι παρατηρήσεις του (τεκμηριωμένες οπωσδήποτε από τις εμπειρίες που είχε αποκομίσει κατά την ενεργό υπηρεσία του ως γενικός διευθυντής της OLAF) να επηρέαζαν το περιεχόμενο της αποφάσεως που τελικώς ελήφθη επί της άρσεως της ασυλίας. Αντίθετο συμπέρασμα προϋποθέτει την παραδοχή ότι τα αρμόδια για τη λήψη της αποφάσεως της Επιτροπής όργανα απλώς θα κώφευαν σε οποιοδήποτε τυχόν επιχείρημα του RQ.

145. Θα με δυσареστούσε μια τέτοια παραδοχή, εξόχως υποτιμητική για τη διαδικασία λήψεως αποφάσεων της Επιτροπής. Ευτυχώς, στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας δεν είναι αναγκαία. Με το έγγραφο της 19ης Δεκεμβρίου 2014 διευκρινιζόταν στις βελγικές αρχές ότι *η Επιτροπή επιθυμούσε να ακούσει τον RQ, όχι για λόγους σεβασμού του θεμελιώδους δικαιώματός του ακροάσεως, αλλά επειδή η Επιτροπή επιθυμούσε να της δοθεί η δυνατότητα «να αξιολογήσει, με πλήρη γνώση, τις συνέπειες για την ανεξαρτησία και τη λειτουργία της OLAF, και επομένως για τα συμφέροντα της Ένωσης, που θα μπορούσαν να προκύψουν από την άρση της ασυλίας»*⁷⁵. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο διέθετε σαφείς αποδείξεις σχετικά με το ότι *η ίδια η Επιτροπή είχε θεωρήσει την άποψη του RQ σημαντική για τη λήψη της δέουσας αποφάσεως επί του ζητήματος της άρσεως της ασυλίας*. Υπ' αυτό το πρίσμα μου φαίνεται λογικά αδύνατον να υποστηριχθεί οποιοδήποτε άλλο συμπέρασμα πέραν του ότι, εάν είχε γίνει σεβαστό το δικαίωμα ακροάσεως του RQ, τούτο είναι πολύ πιθανό να ασκούσε κάποια επιρροή στο αποτέλεσμα της διοικητικής διαδικασίας και κατ' επέκταση στο περιεχόμενο της αποφάσεως που ελήφθη τελικά επί της άρσεως της ασυλίας. Εξ αυτού όμως δεν συνάγεται ότι θα έπρεπε να επιβληθεί στον ενδιαφερόμενο το βάρος να αποδείξει ότι η επίμαχη απόφαση θα ήταν διαφορετική στην περίπτωση που το δικαίωμά του ακροάσεως είχε γίνει σεβαστό.

146. Γενικότερα, η θεμελιώδης αρχή στην οποία βασίζονται τα δικαιώματα άμυνας και ιδιαίτερα το δικαίωμα ακροάσεως είναι η ανάγκη διασφάλισης των ελάχιστων διαδικαστικών εγγυήσεων. Στερήθηκε ο ενδιαφερόμενος τη δυνατότητα να γνωστοποιήσει συναφείς πληροφορίες πριν από την έκδοση βλαπτικής για τον ίδιο αποφάσεως; Για την απάντηση στο ερώτημα αυτό, τα κριτήρια που θεωρώ ουσιώδη είναι τα εξής: i) αν οι πληροφορίες που επιθυμούσε να γνωστοποιήσει ήταν πράγματι συναφείς και ii) αν η νομική του κατάσταση θα μεταβαλλόταν επί τα χείρω σε περίπτωση έκδοσης της αποφάσεως. Θεωρώ ότι δεν θα έπρεπε να του επιβληθεί το βάρος να αποδείξει κάτι άλλο πέραν των ανωτέρω. Επισημαίνω, εξάλλου, ότι το δικαίωμα ακροάσεως συνδέεται στενά με την υποχρέωση της

⁷⁵ Μνεία του εγγράφου αυτού γίνεται στο σημείο 124 των παρουσών προτάσεων.

Διοίκησης να αιτιολογεί τις αποφάσεις της, την οποία επιβάλλει το άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του Χάρτη. Εάν η Διοίκηση δεν λαμβάνει πλήρως υπόψη όλα τα κρίσιμα για την απόφαση που πρόκειται να εκδώσει στοιχεία, τότε κατά πάσα πιθανότητα δεν συμμορφώνεται επαρκώς με την υποχρέωση αυτή.

147. Θεωρώ, επομένως, ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτό το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως και, συνακόλουθα, ότι αυτός ο λόγος αναιρέσεως είναι αβάσιμος.

Επί των δικαστικών εξόδων

148. Σύμφωνα με τα άρθρα 138, παράγραφος 1, και 140, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, η Επιτροπή, ως ηττηθείς διάδικος στην αναιρετική δίκη, θα πρέπει να καταδικαστεί στα έξοδα της δίκης.

Πρόταση

149. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω εκτιμήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο:

- να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.